

zeruko
ARGIA

1976-Martxoa-21 - XXVI garren urtea 680 zenbakia

**LURRAREN EMAITZAK!
LURRAREN OSASUNA!**

**A MANOS DE
CERDO**

zeruko ARGIA

Jabea:

Nafarroa, Kantauri eta Aragoi-ko Kaputxinoak.

Burlada, Kale Nagusia, 50-1

Donostia, Okendo, 22

Telf. 41-95-88

Zuzendaria:

Kaietano Ezeiza Iturriza

Antolatzaileak:

Donato Unanue, Mikel Atxaga eta L.A. Aranberri

Berri-emaleak:

M. Bujanda (Iruñea), Odile Kruzeta (Eibar), L. Baraiazarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakez (Deba), Alix Trueba (Karrantza), Etxetxukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Izeita (Baztan), Uztarri (Oiartzun), Mendiaga (Arrasate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katazuri (Durango) eta abar.

HARPIDA SARIA:

Barruan 600 pezeta

Korreo batasuneko herrietan 800 pezeta

Azterrietako beste herrietan 1.100 pezeta

Airez 1.700 pezeta

Salmenta (ale bakoitza) 20 pezeta

Moldiztegia eta idazkola:

«Graficas Navasal»

Camino de las Canteras, s/n.

IRUÑEA

D.L.: 80-1963

NON ZER

GAURKO EUSKAL HERRIAN BIZITZEKO,

Joxe Lizarralde 4

PLIOUCHTCH, Parisko hiruk 6-7

INPERIOAREN BERPITZEA OTE?, Bakaikoa 9

LANGILERIAREN BATASUNA AGIRIAN ... 12-13-14

24 ORDUAK EUSKARAZ 15-16-17-18

ADOLESZENTEA ETA EMOTIBIDADE GORABEHERAK, Aierbe 19

PROFESIONALAK EUSKARAREN ALDE ... 23

BULEBAR IREKIA 24

EUSKAL HERRIETATIK 25-26-27

KULTURA GAIK 28-29-30-31

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopetia

Getaria, 10 - Urrutizkifak: 41 77 51 - 42 27 00

DONOSTIA

ERAMAN-EKARRI'rako

AGENCIA

Transportes ALE

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Urrutizkifak: 421869 - 427726

Iparraguirre, 8 - DONOSTIA

Transportes **azkar** s. a.

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Eliche, Elda, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Coruña, Orense eta Vigora Joan etorriak.

Hernanirako bide nagusia, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkifak: 552650 - 552654

Apartado 1381

Donosti-Aurrerki-Kutxa

EUSKAL IRRATI
SAIOAK

Banen baneko aziak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak
Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea
Baserri, lur-tresnak ta abar
Torelavega'ko Perira Joan
etorriak

Baserriaren alde

JOSE ZINKUNEGIREN
OPTIKA DONOSTIAN
URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

ETXEKO - ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'dezu

ATOMIZADO LAGARTO — jabola erabilili beti

Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jabola bear dezu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboi bakarra

Etxeko-andrearentzat neskamerik egokiena.

¡JABON LAGARTO!

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gañera esne putzuak,
Olek guziak berekin ditu
Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

24 orduak euskaraz

Donostia eta Loiolako Herri Irratiek burutapen on bat izan dute. Egun oso bat, egunak dituen 24 orduak, euskaraz egin nahi dituzte.

Egunak dituen ordu guztietan eta urteak dituen egun denetan euskaraz mintzatzzen zen, Euskal Herri osoan, garai batetan. Aspaldidanik, ordea, erdarak sailak hartu dizkio. Lehenik ordekak kendu zizkion. Mendiak bakarrik bilakatu ziren hesi.

Gerora bideak zabaldu eta trenbideak egin zirenean, lantegietaraino heldu zen. Industri mundua bereganatu zuen, eskola lagun zuelarik.

Gaurregun euskara hutsean egiten den baserririk ere ez da. Irratia eta telebi- sta iritsi diren familian, erdara entzuten da ordu askotan. Irratirik edo telebistarik ez duen etxe asko ez'da geratuko honez gero.

24 ORDUAK EUSKARAZ egiten ziren garai haiek ezin ditugu ahan-tzi euskaldunok. Arima sendoa zuen orduan Euskal Herriak, arnasa nekerik gabe hartzen zuen. Benetako Euskal Herri zen. 24 ORDUAK EUSKARAZ irratian aintzinako euskal bizitza haren oroitzapen gertatzen da. Gure barrua ezten zorrotzez zulatzen duen oroitzapen.

Iragan denboretako oroitzapen eta datozen urtetako amets gozo bilakatzen da martxoaren 27ko gertakizun hau. Amets hau egia bihurtzen apustu latza dugu, ordea.

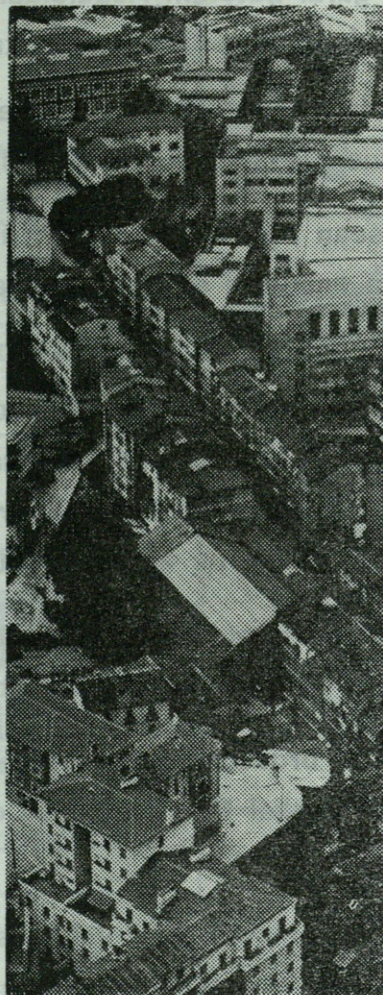
Irratian egin nahi diren 24 orduentzat ere bada zailtasunik aski. Amets egin zen bezala egiterik izango ote? Euskal Herri osoak 24 orduak euskaraz entzuteko era eta zoria izango ote du?

Borrokan eginaz atera dira aurrera ikastolak, euskal aldizkariak, liburuak, abes- tiak, kultur asteak, euskal jaialdiak, hamabostaldiak, gau-eskolak... Eskola guztietan, Unibertsitatean, aministrazio lekuetan euskara sartzeko are eta gehiago egin be- harko da.

24 ORDUAK EUSKARAZ euskaldunok irratitik entzungo dugun irrintzia da. Bo- rrokara eta lanera hotsegiten digun irrintzia. Gure bizitzako ordu guztietan entzun behar dugun irrintzia. Bat ere premiarik gabe jo ohi dugu erdarara. Zabarrak gara. Alferrak.

Hona gure irrintzia: 24 ORDUAK EUSKARAZ.

GAURKO EUSKAL HERRIAN BIZITZEKO

Gaurko Euskal Herria ez da orain dela 40 edo 50 urtetakoa. Nekazaritza nagusi zen zibilizazio batetik industri giroko zibilizaziora pasa gara bete-batean. Prozesu hau, bestalde, joan den mendearen azken aldera hasi zen gurean. Dena den eta bateko beste, baseritik kalera paseak garela uste dut eta horrek ez du bueltarik. Gure Herriaren industriadun eta hiritartzea gauza nabaria da dagoeneko. Hortaz, gaur euskaldunok gizarte giro berri batean bizi gara.

Bizigiro berri honek, besterik gabe, aldaketa handiak sortu ditu gurean: ideia eta pentsamolde berriak, ohitura eta jokabide berriak, etab. Euskal Herriaren industriadun eta hiritartzeak kultur aldaketa izugarria ekarri digu ondorio bezala. Gaur egungo euskaldunok ez gara lehengoak bezalakoa, ez dugu haiek bezala pentsatzen ere. Hemen zerbait berria gertatu da eta berrikuntza horrek eraberritu egin gaitu gu ere.

Hortaz, gaur euskaldungoa ezin liteke antigoaleko moldetan sar. Areago, ezin liteke lehengo pentsamolde hutsa konpreni ere.

Honenbestez, nik ez dut esan nahi aintzinakoa baztertu behar denik edota lehengoari gibela eman behar zaionik. Beste zernahi gauzatan bezala, erabateko etena arrisku handikoa izango litzateke hemen ere, hilgarria agian.

Hain zuzen, gaurko gure herrigintza-punturik larrienetakoa haxe dateke: etorkizunari begira, lehena eta oraina nolabait lotzea, elkarren erlangu gerta daitezen. Esalegea den bezala, oroitzapenik ez duen herriak ezin diezaioke aurpegi eman etorkizunari.

Gaurkoa eta biharkoa iraganaren gainean eraikitzeak, lehenaren aberastasunak gorde eta aztertu beharra dago, euskaldungoaren zutarrak bilatu beharra, gure historiaren funtsa bilatu beharra. Hemen, ordea, sakonera jo behar da. Kanpoko itxurak eta edergarriak ez dira hain axola handikoak.

EUSKARA

Geure arima eta arnasaren bila hasen bagara, euskara beti gailen azalduko zaigu, geure Herriaren ezaugarri nagusi bezala.

Baina euskara ez da bere gisa bizi. Herri baten hizkuntza delarik, euskara Herri horrekin lotu beharreko zerbait duzu. Beraz, gure Herrian zenbait aldaketa bortitz gertatu izan bada, euskarak ere eboluzio horren seinalea eta eragina nabariak izanen ditu. Euskara ez da gure Herriaren dinamikatik aparte bizi den zerbait.

Lehen euskarak lehengo mundua eta lehengo Euskal Herria adierazi behar zuen. Gaur, berriz, lehengoak batera, gaur-gaurkoa adierazi behar du. Gaurkoak eta atzokoak, ordea, ez dute askotan antz handirik bata bestearekin.

Ez gaitezen beldur izan euskararen eboluzioaz eta eraberritzeaz. Euskararen hauzia hil ala bizi zen eta horrexegatik zenbait neurri hartu beharra zegoen, gertatu den bezala. Hontan ere, ahal dela, gehiegizko eten eta hautsirik gabe bilatu beharko litzateke aurrerapidea; baino inportanteena aurrera egitea da. Enbor zaharraren izerditik atera beharko du kimu berriak, baina kimu berririk ez dadila falta gero!

Euskararen hauzian sartu garenez gero, ene iritziz, gure arazorik larriena oraingoz ez da «euskara aldrebesarena» (alegia, jende askok gaizki egiten

duela euskaraz), beste hau baizik: Euskal Herrian, % 76k ez dakiela euskaraz. Horra dato lazkarrak. Honenbestez, ni ez naiz euskara txarraren aldeko, baina egiazko problemak eta handienak non dauden ikustea ona da.

Euskal Herrian bi herri bezala ditugu gaurkoz, paraleloan bizi direnak, ia elkarrekiko harremanik gabe. Azken finean, ez ote da horixe gure herri giroa zailtzen eta nahasten duen punturik larriena? Ni baietzearan nago. Hortaz, kanpotarren integratzeak kezka gehiago eman behar liguke. Herriaren euskalduntzea: horra gure problema nagusia.

Bestalde, euskararen hauzia bera ez da berdin planteatzen baserrian eta herri ttipietan bizi ala kalean eta hiri handietan bizi. Ikuspegiak nahiko desberdinak dira. Halaz ere, gaur hiriak agintzen duenez gero, euskara ere hiritartu egin behar da luzaro iraungo baldin badu. Gaurgero ez du baserriak salbatuko euskara. Salbatzekotan hiriak salbatu beharko du.

Euskara hiritartzeak gauza asko esan nahi du. Lehendabizi eta batipat, euskara batu eta standartzatu baten premia ageri da gailen. Lehen, nor bere baserrian eta herriskan bizi zenean, geure etxeko euskara aski genuen. Gaur, ordea, euskara zabalagoa behar dugu elkar ulertzeko.

Zabalagoa eta landuagoa. Kultura berri batean gaudelarik eta jendea kulturaz lehen baino jantziago dagoelarik, euskara ere jaso eta modernizatu egin behar da, hots, kultura eta zibilizazio berrian sartu. Lur aldatze horrek zenbaitetan tankera eta usain berria erantsiko dio euskarari, baina hori gaurko mundu giro berriak dakarren ondorena besterik ez duzu.

Gehienetan, euskararen inguruko eztabaidetan, ez dira aipatu ere egiten hizkuntzaren gizarte eta kultura dimentsioa (eta politikoa!), eta horrela gauzak lehen bezain ilun geratzen dira ezinbestean. Euskararen inguruko eztabaida askotan haxe besterik ez dago funtsean: bi mundu ikuskera eta bi euskaltzetasun mota, alegia, mundua eta euskaldungoa ulertzeko bi era desberdin.

EUSKALTZAINDIA

Dena den, euskararen hauzia garbitzeko eta aurrera eramateko, badugu Euskal Herrian erakunde berezia: Euskaltzaindia. Horra gure gidari trebe eta zentzatu. Euskal Herrian aspalditxotik errotua dagoen erakundea duzu eta euskaldunok itzala eta errespetoa zor diogu.

Akatsak ere badituela? Noski. Akatsik ez balu, ez litzateke mundu honetako eta gutxiago Euskal Herrikoa. Akats eta guzi, ordea, esku onetan dagoela uste dut euskararen hauzia. Azkeneko zortzi-hamar urteotan Euskaltzaindiaren gidaritzapean egin den lan eskerga, lekuko. Lan horretxek frogatzen du.

tzen du hartutako bidearen balioa eta egokitasuna.

Gainera, Herriaren erakundeak hain-
tzakotzat hartzen ikasteko ordua ere
bada. Denok gabilta Herria salbatu
nahiaz. Baina Herria salbatu nahi due-
na, saia bedi Herriaren erakundeak ere
errespetatzen. Bestela, berriz, horre-
lakoaren zentzun politikoari ez diot an-
tzik ematen.

ERA ASKOTAKOAK

Nolanahi ere, gaur Euskal Herrian
bizitzeko, beste herritan gertatzen den
bezala, pluralismoa ametitu beharra
dago gauza askotan: politikabideetan,
erlijio mailan, kulturean, etab. Hortara ez
gaude oso ohituak euskaldunok. Ba-
tutan, adibidez, aski da batenbat fe-
degabea dela jakitea, halakoa euskal-
dun jatorren sailetik kentzeko. Fede-
duna ez denari, zenbaitek asmo txarra
eta Herria izorratu nahia besterik ez
diote sumatzen. Gauzak horrela naha-
sten direnean, ez dago inora joaterik,
pendizetik behera ez bada.

Nahiko egoskorra eta odolberoa
ikusten dut jendea gure artean. Hilzo-
riak eta eguneroko borroka latzak hori
ekartzea ez da guztiz harritzeko. Hala
eta guztiz ere, ez liguke batere gaitzik
egingo geure arteko haizak hotzean
aztertzen saiatzeak. Askotan, zientziari
berari ere jaramon guti egiten diogu
geure Herriko gorabeherak aztertze-
koan, eta horrek kalte handia egin die-
zaguke. Ika-mikak eta arazo pertsona-
lak alde batera utziz, saia gaitezen ha-
izak ahalik eta zehatzen aztertzen,
zientziari berea emanez.

Bertute askoren artean, euskaldu-
nok badugu aje nabarmen bat: ez dugu
elkar hizketarako balio. Berehala su-
mintzen gara. Solasean hasi orduko,
txinparta dariola ikusiko duzu jendea.
Bistan dagoenez, gure aiurriaren alder-
di honek ez digu mesede handirik egin-
go gure arteko haiz-mauziak garbitze-
ko. Hontan ere badukegu zer ikasirik
aurrera egin nahi badugu.

IRTENBIDEA

Bukatzer a noa. Hemen garbi ageri
dena zera da: gure Herriari irtenbide
bat eman behar zaiola eta hortara ga-
ramatzaketen bide egokiak bilatzea eta
urratzea dagokigula. Hauxe da hemen
puntu nagusia. Honi begira daude bes-
teak. Herria egin beharrean gaude eta
horixe da guzia.

Hortarako, bakarrean ibiltzea baino
hobe izango dugu elkartasunean lan
egitea, politika lana taldeka egiten bait
da. Eta taldeek ere, setakeria hutsean
eta elkarren teman ibili beharrean, gi-
zalegezko elkar hizketa onurakor ba-
tean saiatuko balira, hainbat hobe.

Gure herri giroak puntuok idaztera

bultzatu nau. Zuk esango, irakurle,
ezertarako balio duten. Dena den, gau-
zaok herri xehearentzat esanak daude
batipat, gaurko zurrumbilaoan zertxobait
galdua sentitzen den jendearentzat.

Bestalde, lantxo hau aspaldi samar
zirriborratu nuen eta beharbada azken
hilabeteotako giro aldaketa ez da ge-
hiegi nabari bertan. Dena dela, apro-

pos eta berariak, sinplekiro mintzatu
naiz hemen, azken hitza esateko pre-
tensiorik gabe eta batipat publiko han-
diak ulertzeko moduan. Bai bait dut
halako susmo bat, alegia, zenbait plan-
teamendu ez dela sekula behar bezala
ailegatzen jende xehearengana.

JOXE LIZARRALDE

Sozialismoa: Mugimendutik Alderditara

Euskal Herriak bere Alderdi Sozialis-
ta behar du orain.

Europar gauzak estankaturik bezala
daude. Alderdi sozialistek eta komunis-
tek ez dute aurrerapenik egiten. Be-
ren aspaldiko posizioei ezin gain har-
tu. Gizartea behin betiko partituri-
dagoela, ematen du, eskuin eta ezker-
tar. Eta ez eskuinak eta ez ezker-
rak, bata bestea ezin duela menderatu.
Enpate luze bat da.

Hemen ezer ez da aldatzen. Hiru-
garren Mundua ari da aldakuntza bizi-
bizian. Europako gazteria sozialista,
Hirugarren Mundura begira jartzen da.
Algeria, Vietnam, Kuba. Maoismoak
indar hartzen du. Ho Txi Minh, Mao,
Che Guevara, izango dira gazteen ido-
loak 68-ko maiatzean eta harrez gero.

Horiek behintzat iraultza egiteko
gauza dira oraindik!

Gainera, Hirugarren Munduak bene-
tan hirugarren bide bat asmatu duela,
uste da, bai Amerikatik eta bai So-
biet Batasunetik aparte. Eta Hiruga-
rren Munduan ikasi nahi da, Europar
iraultza nola egin...

Gutienez mugimendua sortu zen.
Astinaldi gogorra eman digute urteok,
beren ilusio eta desengainuekin. Eta
ez da dudarik, mugimendu sozialista
berri ere mugimendu bat bihurtu de-
la. Mugitzen dela, beraz.

Alde batetik errealismo aldera jo-
tzen da. Italiako eta Frantziako Alder-
di Komunistek ez diote iadanik hain-

beste begiratzen purismo doktrinala-
ri. Beren parterik gabe eraiki da Eu-
ropa gerra ondoren. Baina, luzarora,
heroiko eta garbi bezain eroso eta an-
tzu da, gobernatzeko kargutik beti
urruti egotea. Alderdiok dileman aur-
kitzen dira: gizarte antolatze-
ko agin-
pide eta kargu beti besteei utzi, edo
lehenik berak eraberritu, Gobernura
iritxi ahal izateko eran, gizartea era-
beritzeko. Zeuden zeudenean, oposi-
zio osasungarri hutsa izatera konden-
aturik zeuden betiko.

Alderdiok sistiman «integratu» ala,
zeharoko sistima ukatzaileak ere indar-
beritu dira. Hots, dena batera nahi
dutelako, zer nahi duten esan beharrik
ez dutenak. Ezker sutsuak, ez gupida
eta ez konpromisorik, erreformismo
ororen kondenatzaileak. Gure oilar
bortitzak, kasta honetakoak dira. Orain-
dik.

Halaxe gertatu beharra zegoen, ze-
haroko ukazio garaia zen artean. De-
na zapalduta, lotuta zegoen gizartea,
mugimenduan jartzea zen lehenengoa.
Baina, orain, mugimendu sozialista
orokortatik Alderdi Sozialista konkre-
tu, mugatu batetara ailegatu beharra
dago. Horrek nahitaez dakarren galera
baino haundiagoa izanen da irabazia.

Ez dago euskal gizartearen antola-
keta besteen eskuetan uzterik. Geure
sozialismoa egingo dugu.

JOXE AZURMENDI

UNIBERTSITATEA

Behin ba omen ziren bi erri.

Erri batean, urruti zeudenak begiz
ezin ikusi zituzten miopeak jaiotzen
ziren, eta bestean, berriz ingurukoak
ezin ikusi zituzten begi-lausoak edo
presbitak.

Eta batasuna agin-bide zutela, jus-
tizia egitea erabaki zen.

Demokratak zirenez, erririk aundie-
na zein zen ikustea erabaki zuten le-
hendabizi, eta alde batekoen eta bes-
tekoen kontaktak amaitu zirenean,
garbi-edo ikusi zen miopeak gehiago
zirela. Hala, demokraziak organoan

agintzen duen bezalaxe, presbiza su-
fritzen zutenei miopeen kristal berak
jartzea erabaki eta agindu zen lege.

Ara nola, eta miopeen bihotz zaba-
lari esker, presbiza sufritzen zuten
guziak ere miopeak erabiltzen zituz-
ten kristal-mota berdinetik begiratzeko
gaziaren baimen-mesedearen dina
egin ziren.

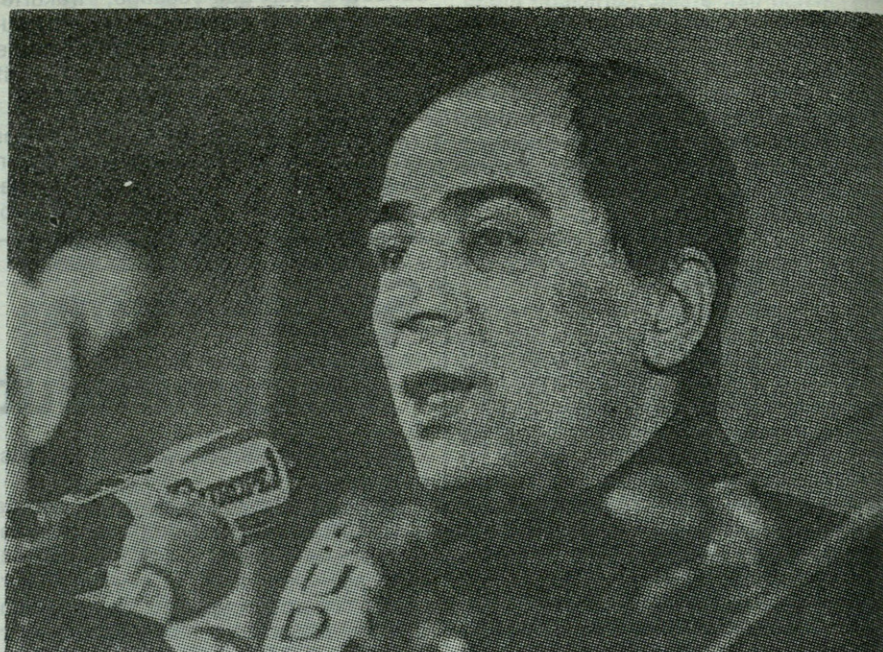
Unibertsitateak, betaurrekoaren an-
tzeorik badu.

Eta imutuak ere bai.

MARTIN UGALDE

Pliouchtch-en Elkarrizketa Parisen

Nere historiak giza- eskubideak indar- tzeko balioko du

Ukranian abertzale asko da

«1966. hasi nintzen artikulu batzuk idazten *Samizdat* agintarien kontrako aldizkarian: Gobernu sobietarraren iza-teaz, ideologiaz eta nazional arazoaz.

«Marxista naizelarik, Marx eta Leni-nen irakatsien arabera aztertzen nuen guztia.

«Stalinismoa urriko iraultzaren de-jenerazioa zela agertzen nuen. Rusian Estatuko kapitalismoa ezarri zela, pro-pietatea ez zela herriaren eskutara pa-sa, Estatuarengana baizik.

«Kapitalismo abstrato baten (Esa-tuaren) menpean zela burokrazia. «Za-ren» denboretan bezalaxe zela nazio-nal arazoa».

Rusiako Alderdi Komunistaren Komi-te Zentralari bidalitako esaldiak ditugu.

—Nazional arazoak ba ahal du ga-rantziazirik Rusian?

—Kontzientzia nazionala urtetik ur-tera ari da esnatzen. Ukranian, adibi-dez, atzerapen haundia izan du rusifi-kazioak. Hizkuntza nazionalak ia zeharo galtzeraino iritsi dira herri haundie-tan.

Eskola berezi batzuk badira, baina inperioaren kultura ezartzen da hoietan ere. Herriari ez zaio bere historia be-rezirik irakasten, inperioaren interese-tara moldatutakoa bakarrik baizik.

1920., Leninen menpean, Ukraniza-zio indar berezi bat sortu zen. Funtzio-nario guztiek ukrainianoz mintzatu be-har zuten aldi horretan. Mugimendu abertzale haundia sortu zen.

Mugimendu honi «fusilatua» deritza, Stalinek zapaldu bait zuen 1930, nazio-nalista zela esanaz.

Nekazari mailan ez zen askoz hobe-a gertatu. Lurrak indarrez kendu eta tal-dekatu egin zituen. Gose ikaragarria ekarri zuen horrek, 1931-33garrenean. Abertzale mugimendua itotzeko apro-pos sortutako gosetea izan zen. Sei miloi hil ziren goseak.

1960. berriro Ukranian indar berri bat hartu zuen kultura aldetik: literatura, museoak, margolariak, poetak... Gau-regun, ordea, berriro oso ito dute.

Ukrania Rusiatik askatzea da nere helburu eta borroka guztia. Honela ba-karrik egin daiteke egiazko sozialis-moa eta honela bakarrik salba daite-ke Ukranian kultura.

Krimeako tartaroen, griegoen eta Meskhalsen egoera askoz larriagoa da. Siberia eta Asia erdira deserriratuak izan dira asko eta asko. Herrira itzul-tzeko eta autonomia kultural bat lor-tzeko borrokan ari dira gaurregun.

—Komunista zarela esanaz zabil-tza Rusiatik etorri zinenez geroztik. Zer da zuretzat komunista izatea?

—Gizarte basatia desagiteko bortxa eta borroka egitea da neretzat komu-nista izatea. Sabelaren aurretik izan dezala izpirituaren askatasuna, kreati-bitatearen onerako.

Izan ere, gizon guztien barruan bada talenturik, baina aurkitu eta landu egin behar da.

—Bide horretatik abiatu den Herririk ezagutzen ahal duzu?

—Ez. Txekoslovakia abiatu zen 1968-garrenean.

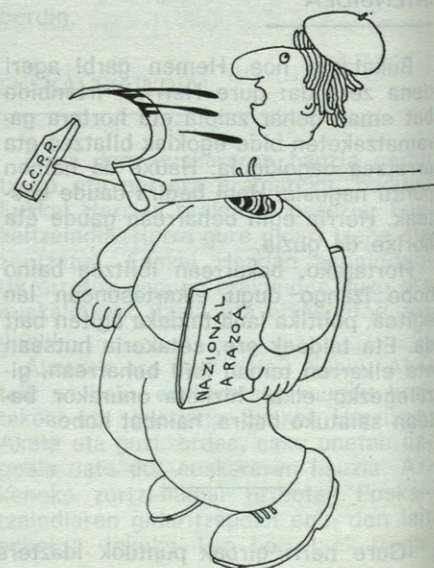
—Dubcek eta bere lagunen progra-ma eta Pragan azaldu zen udaberriko izpiritua, mesedegarri gerta ahal zite-keen Rusia eta Rusiako jendearentzat?

—Sobietarren burokraziak zeharo ukatzen du Dubcek-en izpiritua. Rusia-ko aginteriek ezin dituzte eskutik utz, kostata berenganatutako ondasun eta indarrak. Baina Rusiako jendeak onar-tuko luke Dubcek-en izpiritua, eta, ne-re ustez, hori du sozial eta izpiritu mu-ga estuetatik irteteko bide bakarra.

Munduko komunista guztiei dei egin die:

«Oroi zaitezte Txekoslovakian ego-eraz. Txekoslovakian alderdi komunis-tak askatasun bideak zabaltu zituene-an, Rusiak zapaldu egin zuen. Estatu Sobietikoaren demokratizazioak etorri behar duela uste dugu guk, oposizioko komunistok, burokratek duten boterea langileak hartuz.

«Gizarte komunista, demokratiko eta gizakoi baten alde ari zaretela borro-kan esan ezazue zuek, kapitalista erre-sumetako komunistok. Zuen Estatueta-ko herriak badute beroiek nahi duten bidea eta erabakia hartzeko eskubide-rik».

PLIOUCHTCH-EN BIZITZA RUSIAN

Ukraniako herri batean (Marn) jaio zen Leonid Pliouchtch, 1939garrengo apirilaren 26an.

Tuberkulosis zuela eta, bost urtetan, ohean etzanik egon behar izan zuen gaztaroan. Bizi guztirako erdi gaixorik geratu zen. Ohetik jaikitakoan fisika eta matematika ikasteari ekin zion Odessako Unibertsitatean. Laborantzako eskola batean irakasle izan zen urte batez.

1962. Kiev Unibertsitatean, bukatu zituen ikasketak. Eta «Instituto de Cibernética de la Academia de Ciencias de Ucrania» delakoan hasi zen lanean. 1968. bidali egin zuten lan horretatik.

Ezkondua eta bi haurren aita dugu Leonid Pliouchtch.

Gizon honek gauza interesgarriak esan ditu oraindik orain Parisen. Gizon honen jokabideen eta iritzien berri eman nahi genuke beraz.

RUSIAKO BIZIERA

1968. lanik gabe geratu zen, lehen adierazi dugunez. Guinzbourg eta Galanzkov, Pliouchtch-en bi lagunon aurka hauzi bat izan zen garai honetan.

Guinzbourg, bost urtetarako deportatua izan zen. Bekatu guztia Siniavski-ren epaiaz «Liburu Zuria» argitaratzea izan zen.

Galanskov, berriz, aldizkari politik-literario batetan artikulu bat idatzi zuelako. Agintarientzat ez zen legezkoa aldizkari hau. 33 urterekin hil zen espetxean.

Juizio hau egiten ari zirenean, Txekoslovakia eta Frantziako egoera sozial-politikoak Rusiako borroka mailan izan zuen garrantzia gogoan hartu behar da. Une honetan hasten da Pliouchtch politikaz idazten. Hauzi hartaz agintariei esaten zutena ez sinesteko arrazoiak agertzen zituen.

Sartaldeko ispitzat eta sobietarren etsaitzat salatuak eta epaituak izan ziren Pliouchtch-en bi lagunak buruzagien aldetik. Baina arrazoirik gabe beronen ustez. Egia bazen, argi eta garbi herriari azaltzeko, eskatzen zuen. Lege barezi batez eta ateak itxita zituen hauzitegi batean epai-

tuak izan ziren. Zergatik? Ez egia balitz.

Handik aurrera ez du inon lan egiterik. Osasunik eza aitzakitatzat harturik, ateak ixten zizkioten lantegi guztietan. Bere emazte Tatianaren kontura bizi behar izan zuen familia osoak.

1969. maiatzean sortzen da Russian «Gizonen eskubideak zaintzeko taldea». Sortzaileetarik bat Pliouchtch izan zen.

Taldearen lehen lana O.N.U.R-ra eskutitz bat bidaltzea izan zen. Taldearen 15 sortzailek eta beste 39 lagunek izenpetu zuten agiri hau.

Agintariei baimenik eskatu gabe hasi ziren elkartzen. Ez zuten programaketarik, araudirik ez egiturarik.

«Askatasunaren aurrerapena dela batez ere aurrerapen soziala, uste dugu guk geuk... Bakotzak badu bere iritzia agertzeko eskubidea, nahiz eta taldeak politika lan jakinik ez egin. Guk ez dugu gobernuarekiko erabaki berezirik eskaintzen.

«Zeuren legeak ez ukatzeko esaten dugu guk... Gure ekintza antisobietikoa dela esateak, regimenak berezkoa duela giza-eskubideak ukatzea, esan nahi du».

Hitz hauetan da biltzen taldearen iritzia edo pentsaera nagusiki. Eskutitz honen ondoan, poliziaren bixitak oso ezagunak gertatu zitzaizkion Pliouchtch-i. 1969tik 1972ra izenpetu zituen talde honek argitara eman zituen idazlan guztiak.

Hauzia egin aurretik, 1972. urtarrilaren 12an, Kiev-en espetxeratu egin zuten.

Eroa zela erabaki zuten epailek eta sikiatriko batera eramane zuten. Ateak itxirik eta Pliouchtch aurrean ez zela egin zen hauzia. Eroa zen ala ez jakiteko, inkesta bat egin zuten jendartean, baina Pliouchtch-en kideko inori ez zioten ezer galdetu.

Bere lagunak eta ezagunen iritzien testigutzarik ez zuen izan, beharrik ere ez, bere emazte Tatianak dioenez.

1973. uztaillean, juizioa bukatu bezain agudo, Dniepropetrovsk

sikiatrikoan sartu zuten. 1976garren urtarrilaren 8an atera da.

Sikiatrikora iritsi baino lehen, kriminal eta ero fama bota zioten. 20 edo 25 laguneko gelan sartu zuten. Hiltzaileak, lapurrak eta honelakoak ziren gehienak. Ohe baino «gaixo» gehiago zen gelan.

1973. urrian 9garren gelara eramane zuten, ospital honetako gelarik gogorrenera: droga zen hango osabidea.

Zaintzaileak preso komunak ziren. Jendeak ez zuen harekin hitzegiteko baimenik. Espetxeko gizonik gaiztoena bait zen. Fama hori jarri zioten, behintzat.

Urte t'erdira ikusi zuen emazteak lehen aldiz. Benetan harri-garria emakume honen jokabidea Rusiako egoeran: eskutitzak eginaz agintariei, sendagileei, kanpoko jendeari eta abarri. Semerik gabe geratzeko arriskua bazuen ere hau egiteagatik, ez zen atzeratu.

1974. urtarrilean sortu zen Matematikariaren Batzorde internazionala.

1974. otsailean, mundu guztiko 500 gizon ospetsuren izenean, frantses matematikariaren ordezkariak Rusiako enbaxadorearengana joan ziren Parisen. Pliouchtch-en askatasuna eskatzen zuten.

1974. abuztu-irailetan Bankoubarren egin zen matematikariaren batzarre nagusian ere, gauza bera eskatu zen.

1975. urriaren 25ean, 5.000 gizon ospetsu bildu ziren Parisko Mutualitateko biltokian, gauza bera eskatzearren.

Frantziako Alderdi Komunistaren «Humanité» kazetak ere Pliouchtch-en askatasuna eskatzen zuen urte berean. Dokumentu bat ere bidali zitzaion Rusiako agintariei.

1976. urtarrilaren 8an irten zuen Dniepropetrovsk-o ifernutik. Vienan geldiene bat eginik Parisa etorri zen zuzenean, bere emazte eta semeekin.

Kanpotik egin zen lanak atara du espetxetik. Alferreko lanik ez da. Saiatuz gero, gauza zail asko lort daiteke. Ez dezagun inoiz etsi.

KANADAK BERE KONSTITUZIOA

Konstituziorik gabeko estatua da Kanada. Berrogei eta hamar bat urte bada arazo honen inguruan itzul-milzulka dabiltzala. Kebekek izan da orain arte oztopo. Konstituzioa aurrea ez ateratzeko arrazoia Kebekek zentralismoari dion beldurra izan da.

Federakuntza jatorra osatzen ez da erraza. Zentralkeria nonahi da nagusi. Elkarrekin lan egin beharrean, ba-koitzak bestea menperatu edo bereganatu nahi izaten du. Kebekek, beste askok bezala, honen berri ondo bada-ki. Konstituzio hau prestatzerakoan, Kebekek kultura askatasun osoa lortu-ko duela ziur daki. Benetan hori pauso haundia da. Badira ordea beste zen-bait arazo garbitu gabeak. Kebekeko gobernu federalaren oposizioak hain zuzen hori aipatzen du, ekonomia ar-loan, adibidez, Kebekek eskubide guti izango duela. Konstituzio jatorra egi-teak beraz, luze joko du.

ALGERIA

Ferhat Abbas eta Ben Kheda, garai bateko Algeriako gobernu probisiona-laren lehendakariak, agiri bat plaza-ratu dute Boumedien lehendakariak daraman jokabidea gaitzetsiz. Gizon honen haundi nahia, askatasun eza, Saharako arazoa, hauteskunde oroko-rrer beharra e.t. aipatzen ditu.

Puntu horiek egia azaltzen dutela pentsa daiteke. Baina politikan zeinek zer esaten duen eta zergatik esaten duen jakiteak ordea, garrantzi haun-dia du. Momentu honetan Saharako arazoa dela eta, Boumedien ez da ar-gi jokatzeko ari. Beraz bere izena ahul-tzeko egin daitekeen guzia egokia da agiria atera dutenentzat. Oposiziorik plazara ateratzen ez den bitartean, Boumedienek lasai lo egingo du. Ho-rregatik atera beharra zegoen. Baina, nork atera? Algerian itzal haundia du-ten gizonek, errespetatuak izan dire-

nek. Gizon hauek espetxeratzea zaila litzateke. Munduaren aurrean lotsaga-rri litzateke.

Baina gizon hauek atzetik laguntza-rik ba ote dute? Bakarrik ote dira? Algeriako eskuiaren aintzindari ote di-ra? Ba ote dute Algeriako herriari be-ren iritzia helarazteko modurik ala, agiria, batipat, herbesterako egin du-te?

DENETARIK

Frantziako frankoa gero eta gaizkia-go. Delako «diru suge» horretatik alde egin du. Debaluatzea ez da harritze-koa izango.

Hauteskunde hauek orain arte ez du-te garrantzi haundirik izan. Izan ere hor hautatuak izaten direnek ez dute aginpide haundirik izaten. Bigarren mailako hauteskundeak dira beraz. Jende askok ere ez du bere autarki-rik ematen.

Aurtengo hauek ordea zenbait gau-za argitzen dutelarik, interesgarriak izan dira. Batetik ezkerrearen indartzea azaldu dute. Ezkerrearen barrutian Mi-tteranden alderdia atera da garaile. Frantzian autarkirik gehiena lortu due-na hau izan da. Frantzian lehenbizikoz gertatzen da horrelako gauza bat. Ho-nek garrantzia du, batipat 30 % bat atera dituela gogoratzen baldin badu-gu. Gauza jakina da izan ere, alderdi bat tamaina horretara iristen denean, zer egin ez dakiten jende askoren au-tarkiak bereganatzen dituela. Mitte-randen alderdiak hori lortu duelarik, gerora gehiago izango duela pentsa-tzea ezta ameslari izatea.

Bestalde, ezkerak oraingoan iraba-zi baldin badu ere, ez dago pentsatze-rik parlamenturako hauteskundeetan irabaziko duenik. Izan ere, ez da le-henbiziko aldiz gertatu, oraingo hau-tan irabazle atera eta gero besteetan galtzaile ateratzea. Dena den Frantzi-ko eskuiarentzat kaskarreko ederra izan da, esna eraziko duena. Hurren-goan gogorraro jokatuko da.

PORTUGALEN SOZIALISTAK

Martxoaren 13-14ean bildu dira Eu-ropako II Internazionalako sozialistak. Azkenaldi honetan sozialistak ez da-biltza bilera faltaz. Oraingo honek esanahi berezia du. Soaresen alderdi-aren alde, buru belarri jokatu nahi izan da. Europako sozialistek Portugalen arrixkua ikusirik, dezaketen guzia egin nahi izan dute. Espainian ere horre-lako zerbait egingo dute. Etorriko da garaia.

Soares bera ere indarturik aterako da. Bere alderdiko eztabaidetan eragin haundiagoa izango du. Europako so-zialisten laguntza izateak gizon bati itzal haundia ematen dio. Eta Soare-sek bere alderdian badu problemarik. Bat baino gehiagorentzat eskuiratzen ari da. Zatiketaren arrixkurik ez dago, baina hauteskundetarako behar den batasunik ere ez. Indarrak bil eta bat eginik jokatu beharra dadukate sozia-listek. Hori lortzeko, Europako sozia-listen eragina ez da tikienetakoa izan-go.

—Libanoko arazoa nola bukatuko den jakitea asmakizun da. Lehendaka-riak agintea utzi beharko du. Hurren-go lehendakaria nork izendatuko du? Nor izango da? Onartua izango al da? Militarrek ez dute soluzio jatorrik be-hintzat.

—Yemen eta Arabia Saudi adiski-detu direla dirudi. Irango turkoei ger-tatu zitzaiena gertatuko ote zaie Ara-biako «dhofari» abertzaleei? Yemen laguntzen jarraituko ote?

—Alemania eskuiratzen. Bat sozia-lista ezkerrekoa baldin bada berehala jotzen dute komunistatzat. Eta legeak agintzen duenez, komunistentzat ad-ministrazioan lekurik ez dago. Arrazoi hori dela eta, administrazioa geroz eta gehiago eskuiko jendez betetzen ari da.

—Wilson lehendakariak berriro ere lortu du gehiengoa. Halere trabailis-tak ahuldurik atera dira. Trabailista al-derdia sakabanturik arkitzen da.

Bretaina Handiak inperioa aspal-di galdu zuen, inperio hortako nazioek nolabaiteko askatasuna lortuaz. Halaz guztiz ere, ingelesek ez dute uste munduan sonarik eta famarik galdu dutenik.

Hori dela eta, orain berriro, Rodesiako beltz eta zurien arteko elkar hizketan parte hartu nahi izan dute, Afrikako influentzia gal ez dezaten. Ikusi denez, ixipua hankartean sarturik itzuli dira, ez beltzek ez zuriak ez baitute ezertxo ere jakin nahi ingelesekin.

Orain arte, itxuraz behintzat, Rodesiako zurien alde agertu izan dira, nahiz eta hitzez beltz eta zurien arteko gobernuaren alde azaldu; baina, hori praktikan ezartzeko ez dute deus egin. Egun, Angola eta Mozambike alde batetik eta Rodesiako gerrila gogorra bestetik, gauzak larri dira ingelesentzat. Hori dela eta, gobernu beltz baten alde jarri dira, baina, gobernu hau moderatua eta mendebaltzalea izatekotan noski.

Inglaterrako klase dominantea beldur da Rodesian, Angolan gertatu dena gertatuko ote den, eta Afrikako erresuma hartan, botereaz sozialista radikalak jabetuko ote diren.

Mundu guztiko sozialisten indarrak defentsibatik ofentsibara pasatu direla eta, kapitalist erresumetako klase dominatea ez da lotan. Orduan, bere gerra ideologikoa, komunismoaren aurkakoari gogor ekin dio berriro. Hor ari dira Inglaterrako kontserbadore diputatu guztiak, Thacher andrea buru dutelarik, herrien askatasunaren aurka bereak eta bi esanaz, eta gatazka guztiak Rusiako komunistak azpitik lagundurik direla esanaz.

Adibidez, lehengo astean, Solzhenitsyn jauna Londresen izan da: une egokiagorik ez zatekeen Rusiako gora beherak aztertzeko. Gainera, Nobel Sari hau Rusiaren aurka mintzatzeko ederkitxo prestatzen baita, honela, Mendebaleko erresuma «libreei» joko bikaina eginaz; bestalde, joko horrekin, patrikak ederki betetzen ditu gizon ospetsu honek.

Solzhenitsynek esan zuenez, Mendebaleko erresumen suntsiera egun gutxitako kontua dateke Rusiak, herriok guztiok bereganatzeko, nuklear indarrak erabili beharrik ez omen du. Beste aldetik, Mendebaldarrok ez omen diogu behar bezala eskerrik eman Ipar Amerikari, Vietnam-en egin zuen gerra-

INPERIOAREN BERRITZEA OTE?

gatik: askatasunaren alde gogor borrokatu baitzen Ipar Amerika lurralde haietan! Nagoen gehiago gabe isilik, bere lagunik haundienak era lotsak hartuko baititu esan zituena entzunik.

Badirudi 1950eko gerra hotza berriro etorriko dela, izan ere arrazoi oso ona litzateke rearmea aurrera eamateko, eta bestalde, ederki lehortke egungo ekonomia depresionatu honentzat. Bestalde, depresio ekonomikoaren ondorio dira fazismoak: Europako erresuma kapitalistetako klase dominanteak oso ondo ikusiko luke fazismoa ezartzea, langileria petral hori hankapean harrapatzeko eta bere irabaziak ugaltzeko.

Egoera guzti honen atzetik Ipar Ameriketarrak ote dabilten badi-rudi. Orain arte, munduko proble-

ma guztietan aurpegia eman dute beroiek, baina zikindurik atera dira edonundik. Ipar Ameriketako jendearen iritzia ere iritziz aldatzen ari oten da hotsa, sortu duten munduko inperioaren kontra bertako jendea kontra altxatzen delarik; lekuko bezala, Ordezkarien Etxearen ezetza, Ford-ek harmak Angolara bidatzeko eskatu zituenean.

Ipar Ameriketako klase dominantea, C.I.A. ondoan duelarik, ezin daiteke geldirik egon: herri zapalduak askatasunaren alde sortzen dituzten istiluak ezin ditzakete pasiboki kontentpla. Horrelakorik gerta ez dadin, bere erresuma sate-lite guztiez baliatuko da; hoi-en arteko bat Britainia Handia da.

Bretaina Mandiko zenbait buruzagik, pozik ikusiko luke Hego Afrika aldera bidaliko litzatekeen espedizio militarrik; pozik lirake hango lurraldeez jabetuko balira eta iragan mendetan bezala kontrolatzera iritsiko balira. Baina historia ez da berrituko, izan ere, hango heritarrek, Hego Afrika aldekoek alegia, ez baitaude prest beti zapalduak bizitzeko.

B. BAKAIKOA

LANZA DEL VASTO

BAKEAREN ZERBITZARI

Shantidas, «bakearen zerbitzari» deitu zion Gandhi bere maixuak Lanza de Vasto-ri eguzkiari jarraiki Sartalde-untz abiatu zenean.

Orain dela lau hilabete hil zitzaion bere emazte Chanterelle, honelako gizon bati dagokion neurriko emakumea. Odolezko bortxakeriarik gabeko borrokari loturik da bere 75 urterekin.

Oraindik orain Italian ihardun da hitzaldiak ematen. Iparretik Hegoraino, goitik behera, pasa du otsailean Italia. Orain Galizian, Gaztelan eta Kataluinan barrena ibiliko da. Donostian izango dugu laster. «Yoga sadhana» elkarteak baimenik lortzen baldin badu 26an emango du hitzaldia.

PENTSAMOLDEA

Bere barruan bildu eta besterengatik bost axola zaion sasi-mistiko hoietakoa ez da Lanza del Vasto. Eragilea eta ekintzailea da. Batetik bestera dabil, baina ez «haizea buruan ibil munduan». Beste gizonekin harreman estuan eta bere barruan dena egosiz eta hausnartuz.

Europar eta Sortaldean barrena egiten dituen ibiliak dira lekuko. «XX mendeko basamortu lehorrean loratu da lorea berau izan dugu, berau dugu egia hezurmamitu duen gizona», zioen Gandhi bere maixuak.

Oinutsik, burua soil brahman pobreenaren tunika batez jantzirik herriarekin nahasirik bizitzen da Lanza del Vasto. Arrotzentzat isil eta kontuzko diren gizonekin tratatzen ikasten du. Jantziz eta apainduriz betetako elizatan badu sarrera, elizkizun misterioitsu haieten parte hartzen du. Hango jakintsuekin mintzatzen da eta maixuen irakatsiak ikasten ditu. Yoga-ren disziplinan heitzen da, mendi tontor izoztuetara igo-tzen eta hibai sakratuaren iturri garbitan garbitzen. Bihotzean daramatza gauza guztiak eta bakoitzaren ederra maite du, Egia bakarraren distira bait da.

Ganges hibai ondoa eta Himalayako gainak bakarrik ez ditu bixitatu, baita Jerusalem, Nazareth, Galilea eta abar ere, kristau denez. Grezia, Turkia, Siria eta Libano oinez pasa ditu batetik bestera: «tunika batekin eta dirurik gabe», eskuan daraman liburutxoak erakusten duenez. Gerratean zebilen Lur Santuan eta Belengo hartzuluan iskilu eta armarik gabe sartu zen 1938garren-ko Eguberri egunean.

«Maitasunak bakarrik desegiten du

gorrotoa». «Ezinerama bihotz zabalez, gaiztakeria on eginaz, zekena leialtasunez, gezurtia egiaz menderatu behar da». Ebanjelioa ezagutzen duen edonorentzat hain ezagunak diren hitz hauek Indiako aintzinako liburu zahar batean idatzirik dira.

EKINTZA

Zuzentasuna hitz huts ez den lekuak aurkitzen ditu Indian, Lanza del Vastok; nork bere buruari gogor egitea erraza eta pozkarria bilakatzen diren lekuak; inork inor menderatu gabe elkarrekin maitasunez bizi diren lekuak.

«Gandhi-ren bideari jarraitu ala erabat desegin, munduak ez du beste aukerarik» dio Lanza del Vastok.

Gaurko gizarteaz aspertuxea eta okituri da gazteria: kontsumo gizarteak, atomikaren erasoak, gerraren hondamendiak nazkaturik du. «Emanaz aberastu» nahi luke eta ez kapitalismo bizi-moduak erakutsi dion bezala «hartuz aberastu».

Eskuarte-ko gauzenganako maitasunak betetzen eta orokatzen du gure barrua: harri batek, zuhaitz batek, haizearen txistuak, edozein gauzek, izpiritua eta sena, ni eta mundua patxadan jartzen ditu. Munduaren jaun eta jabe egin

den gizon honek basoaren izkutuan eta isilean aurkitzen du berriro bere burua eta bere askatasuna.

Harrigarria da pentsamolde hau guretzat. Lanza del Vastok hortxe aurkitzen du guk beste inon aurkitzen ez dugun nortasuna eta zoriona. Sartaldeko herrimisterioitsu hoietatik badugu ikastekorik aski.

ELIZALDE

JOSE ANTONIO AGIRRE TA
LEKUBE ZENAREN

URTEBETETZEKO MEZA

Beraren senditar eta adiskideek aurrez adierazten dizute eta pozik etortzeko deia egin ere. Jainkoa lagun, martxoaren 22an, Donostiako Artzai Onaren elizan, arratsaldeko zortziretan izango da.

Espainiako apezpikuek egin berri du ten Batzarre Nagusian hala azaldu bide du apezpiku batek: «konkordatozko gartzela ixteko erabakia hartua dutela». Hori beste berririk ez du eman.

Pozteko da. Bertan gelditzen ziren lau apaizengatik; kobazulo madarikatua ixtean bizitza zerbait arinduko zaielako; horregatik bakarrik.

Ez bait da pozteko beste arrazoinik ageri oraindainenokoa.

Izan ere:

Batetik, hainbat kukurrukuren ondoren, garbia zeritzagun gartzela hartako jendea guztia gure artean ikusteari; ez bait dute odol arazorik beren gain;

Bestetik, ez dakigu zein kriterioz jokatuko duten apaiz horien gartzela molde berria erabakitzean: Zamorakoa itxi, eta apaizentzat beste aparteko bat eraikiz gero, ezer gutxi aurreratuko litzateke; dena den, kriterio horren arabera jokatzu gero, guztiz normal ikusi genuke komenturen batetara bidaltzea; baina, amnistiarik ezean, jokatzen jator bakarria, apaiz eta beste, guztiak neurgailu batez beraz neurtzea litzateke.

LIBERAZIO TEOLOGIA ETA NAZIONAL ARAZOA

1973ko maiatzean, lau egunetako sinposiun bat egin zuen hirurogeiren bat teologok, askapen teologiaz eta beltzen teologiaz.

1974ean, Salamancako Ediciones Si-gueme delakoak, eta «Teologia negra. Teología de la liberación» tituluaz, publikatu ditu hango ihardunak.

Ez dut lan horiek aztertzeiko asmorik. Puntu bakan bat mahain gaineratu, besterik ez: Hugo Assmann-ek eginiko aitorketa dotore bat.

Bere buruari askotan galdetu bide dio honela: zenbateraino da Hego Amerikakoa askapen teologia deritzan hori? Ez ote da, soil-soilik, Hego Amerikan teologia «zuria», «mendebalekoa», modu berrian egiten dela?

Eta aitortzen du, «klase analisi» eskematiko asko dela hori barna, «etni-arraza» problemak kontutan hartu ez duenik.

Horra gakoa.

Baina, halaz guztiz, aitorketa dotorea deritzat horri. Pozik luzatuko nioke bos-tekoa. Baina zera gertatzen zait: atzera dagidala buruak: ez da aski dasait aitorketa dotorea egitea, egintzak behar dira.

Badakit, orain denboralditxo bat Euskal Herriko «sozialismoaren aldeko kristauak» deitu oldeaz kritika moduko zerbait jaulki nuelako, zenbait lagun haserresko jaiki zela. Eta zenbait papertxo ere hartu nuen delako oldearen programaz.

Poztu nintzen delako mugimenduaren programan Euskal Herriko etni eta nazio arazoak ukiturik ikusteaz. Baina ze-

Zamorako gartzela itxia

ra bururatu zitzaidan eta bururatzen zait: mugimendu horren programa ere gure arteko beste zenbait mugimendu politikorena bezala ote den: behin baina gehiagotan frogatu izan bait dut hau: programan eta paperean abertzaletasunaz egundoko aitortenak egiten dituztela, eta ez direla gauza paper bat euskaraz emateko; are gutxiago euskaraz pentsatzeko; zer balio du kasu horietan mugimenduaren programaketa euskara batua eta nik dakita beste mila antzeko gauza aipatzeak?

Beste zenbaitek, berriz, gogor eutsiko dio: klase eta nazio arazoak ezin bereiz daitezke. Baina, beren egiazko planteamendutan ez da ikusten nola lotzen dituzten. Hain zuzen ere, eta hain juxtu ere, beren harremanetan, mundu guztiak abertzaletzat daukan jendearekin ez, eta espainolizatatzat daukanekin agertzen bait dira.

Neure aldetik, Euskal Herriko molde batetako eta bestetako mugimenduei, Hugo Assmann-ek Europako teologoei aipatu sinposiun hartan esaten ziena esango nieke, gure kasura egokituz: euskaraz espresatzeko moduan ez diren bitartean, nekez izan dezakegula komunikatzeko posibilitaterik gure artean. Halaxe esaten bait zien Ass-

mann-ek europar teologoei: Europakoa eta Hego Ameriketakoa bi mundu direla: nor bere kezakak dituelarik, bere-bereak. Gure artean ere, halaxe: euskaraz espresatzeko gauza ez garen bitartean, leze bat da gure artean; ez da komunikaziorako posibilitate handirik; gehienara ere, harmen eta indarrarena (erdara, Euskal Herrian, harma eta indarkeria bihurtu bait zaigu; eta okerrera da, geure buruaren kontrako harma eta indarkeria dela jakinik ere, horretaz baliatzera beharturik aurkitzen gara askotan); bistan denez, ordea, komunikazio modu hori oso murriztua izango dugu.

Badakigu, euskara ikasten iharduteko, jendea lanpeturik dabilela; baina ez da hartaraino. Nahi duenak nahi du, eta kito. Jon Urrujulegik oraindik orain zioena esango nuke: eman dezagun, bihar euskal agintariei epe bat ipintzen dietela gure arteko maisuei: bi, hiru urte; dudarik gabe, gaur egun denborarik ez omen dutelarik ere, halako kasuan aisa topatuko lukete.

Horixe da egia, eta beste guztiak komeriak dira.

Eta askapen teologoen artean ere (Hugo Assmann bera lekuko) bada komeriari asko, eta «sozialismoaren aldeko kristauak» delako mugimenduan ere bai.

Zer esanik ez inolako giza kezkarik gabeko (edo ezer gutxiko) teologia egiten dihardutenen artean. Baina, hau beste kontu bat da.

Bada ez bada diot hori guztia. Ez inor, ez inongo mugimendurik idolatra ez dezagun.

AMUNSA

OHARRA. Zamorako gartzelako apaizak erlijioso-etxetara eraman dituzte

"ALTOS HORNOS DE VIZCAYA"ren aurtengo greba

Bizkaiko Labe Haundiak (A. H. V.) entpresia, Euskal Herriko handiena dugu, dudarik gabe.

Azken otsailean, bertako langileak eskari batzuk egiten hasi dira. Egia esan, aurtan ez da konbenioa berriztatzeorik, hurrengoan baizik, eta entpresaren finantza egoera, oso makala da. Baina, lehengo urteetako jasan behar izan dutena astindu nahi baldin balute bezala, eskari batzuk planteatu dizkiote entpresari. Hauexek:

—Hirurogei urte goitik dituzten langileentzako jubilazioa.

—Lehengo urteetan zehar, hirurogei urte baino lehen jubilatuak izan zirentzat ere, haien soldatak berriztatutako edo gaurkotzea.

—Orain 6 urte, entpresak kanpora jaurti zituen langileak, 12 langile gutti gora behera, berriro onartzea.

—Alogeretan 6.000 mila pezeta igozteaz hilerio.

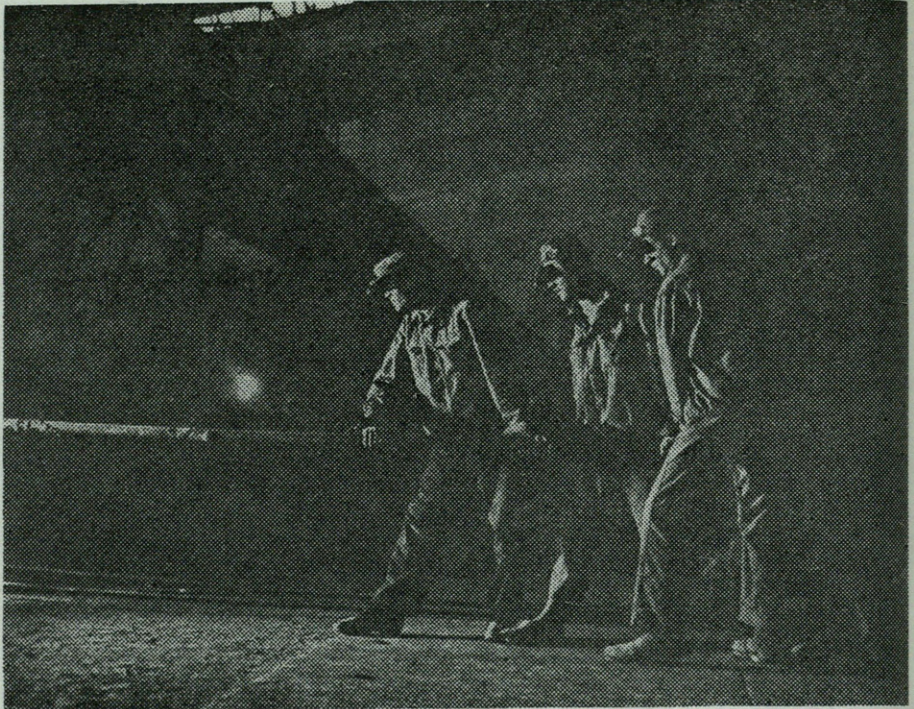
—Sindikatu askatasuna.

—Cruces-eko Osatetxeko sendagile eta gaixozainen eskariekin bat egitea.

Otsailaren 27an, Labe Haundietako langile guztiak, 6.000 mila inguruk entpresaren nagikeria ikusirik, grebara jo zuten. Ostiral osoan, gau eta egun, eta larunbateko eguerdirarte, lantegian sarturik geratu ziren. Sendikoeak eta lagunek laguntza ugari eskura zieten: bokadilloak, ogia, janaria, tabakoa, etab. Baina larunbat eguerdian entpresak deiturik, poliziak kanpora irteteko agindu zien. Hogeita bat egunetarako, lanik gabe, soldatarik gabe zigortuak izan ziren.

Hala eta guztiz ere, aurrera jarraitzea erabaki zuten. Hartutako janariak eta tabakoa ondoko Asiloetara eraman zituzten eta, hurrengo igandean, Batzarre nagusi bat egin zuten Barakaldon.

Burdin lantegietan ezaguna ohi den bezela, Labe Haundiak ezin daitezke geratu, hondatu egingo bailirateke. Horrexegatik entpresak zenbait langilei dei egiten dio karta batez, labeei sustan eusteko, besterik gabe. Deituriko langileek ezin diezaiokete eskari horri uko egin —militarizazio baten antzera—, bestenaz betiko jaurtiak izango liratekeelako. Sartu beharra dute lantegira. Baina, karta hoi bidez, entpresak azpi joku maltzur bat egin ohi du: mantenimendu lan hutsean beharrezkoak diren baino karta gehiago bidaltzen ditu, eta, horrela, apurka-apur-

ka lantegi osoa berriro martxa normalean jartzen du, langileen batasuna eta jokua deuseztatuz.

Gauzak horrela, mantenimendu lan horretarako sartu behar izan diren langileok ere Batzarre Iraunkorra osatu dute, lantegi barruan gelditurik eta lan minimum hutsa, soilik eginaz. Kanpoko lagunek janariak eta garbitzekoak bidaltzen dizkiete. Egutero joaten zaizkie emazteak seme-alaba txikiekin bizi-tatzera, eta aupaka txalotutzero.

Langileek hauzi hau aurrera eramateko, ordezkari batzuk hautatu dituzte, lantegi eta taller bakoitzaren aldetik. Ez da politik talde ezagunen jokurik ikusi, sindikal bide hutsetatik abiatu

dira baizik. Are gehiago: zenbait langilek esan omen du «Comisiones Obreras» taldearen bitartez komenigarri dela hauzi hau eramatea, baina gehienek horren aurka jaiki dira bortizki, inolako politikaz ez nahasteko.

Honela, urte askotan eta askotan ezezaguna izan den langile batasun bizi agertu da, zorionez. A. H. V.eko langileek heuron indarra erakutsi nahi diote entpresari, heuron hitza eta nortasuna errespetaturik izan dadin. Bide ederra erakutsi dute etorkizunerako, herritar guztien adiskidetasuna eta laguntza eskuratzu.

Laster ikusi ahal izango dugu ondorioa.

AMONIAKO LANTEGI BERRIA

Lutxana hauzoan, orain dela 32 urte, SEFANITRO entpresia eraiki zen, sulfuriko, nitriko eta, amoniakoa batipat ateratzeko. Kimika lantegirik garrantzitsuenetarik dugu Bizkaian, baina zorigaitzez, itzelezko kutsadura zabaltzen du. Inguruko bizilagunak ia erdi itorik ditu eta.

Hortaz, beste lantegi berri bat toki berean eraikitzeko asmoa iragarri zuen iaz, oraingo zaharraren orde. Gaurkoak, 32 mila ton, ateratzen ditu urtean, eta berriak 300 mila atera ahal izango ditu, amoniakorenak alegia.

Hori entzun eta berehala, Lutxanako bizilagunok, guztiz haserre alztatu ziren amoniako lantegi berri horren asmoaren aurka. Batzarreak eta hitzal-

diak antolatuta, kartelak eta pegatinak egin, firmak bilatu etabar egin zituzten. Bultzada horren eraginez, agintariek luzatu egin zuten erantzuna emateko epea.

Baina azkenez, berandu bederen, etorri zen erantzuna. BAIETZ esan du Espainiako Gobernuak eta harekin Bizkaiko Teknik Zerbitzuen Batzordeak. Barakaldoko Aiuntamientuak zuen azken hitza, eta Sendien Elkarte guztiak ezetza eman zezala eskatu zioten. Baina Aiuntamientukoek ere, azkenik BAIETZa eman diote SEFANITROri, otsailaren 13an. egin zen batzarrean. Arrazoiak hauk dira:

—EZETZ esanez gero, SEFANITROK Bizkaitik eta Euskal Herritik kanpora

irten beharko zukeela ezinbestez, eta, horrela, 800 familia behintzat, lanik gabe geratuko zirela edo eta kanpora jozteko beharrean.

—300 milioi balio duketen kutsaduraren aurkako tresneria jarriko dela lantegian.

—Aiuntamientuak, ez du aurrerantzean beste lantegi berririk onartuko leku horietan.

—Lutxana hauzoarentzat «leku pozoindu»ren agiria eta eskubideak eskuratu dituela, «Bilbo Handia» gorporezazioarengandik.

—Udalak, eta horrela bizilagun guztiek, Lantegi berri honekin 50 milioi pezeta gehiago irabaziko dituela urtero.

—Lanak egiteko beharrezkoa den baimenagatik 80 milioi pezeta aterako direla. Lutxana hauzoko herri zerbitzutarako emango dira osoak.

Herritarrek, hurrengo igandean, manifestazio handi bat egin zuten Barakaldoko enparantza nagusian, Udale-

txearen, eta gero, alkate jaunaren bizitokiaren aurrean, baita kale nagusietan zehar ere. Jende ugari bildu zen hara, 7.000 mila lagun gutxi gora behera, pankartakin eta oihuka. SEFANTROi EZ», «Herriak ezetz dio!», eta holakoak, esate baterako irakur zitezkeen pankartetan. Oihu guztiak, oster, Luis Alfonso Caño alkate jaunaren buroaren aurka zihoazen zuzenean; esate baterako: «Caño, entzun ezazu: herriak ezetz dio!», «Alkatea kanpora!», etab.

Hurrengo igande guztietan ere honelako manifestazioak egin dira, baina poliziaren erantzuna gero eta guztiz gogorragoa gertatu da. Otsailaren 29an, esate baterako. Barakaldo itxi egin zuten, automobil eta edozelango berebilentzat. Kolpeak ugari, atxilotuak eta zaurituak asko... Negar egiteko lehergailuak, gomazko pilotak botatzen dituzten eskopetak, elektrikazko makilak, etab. erabili dituzte goardiak.

Hala ere, herritarrek gero eta bortitza go iraun nahi dute. Noiz arte?

MICHELIN

Valladolid, Arand aeta Lasartekoak, batzuk hilabete eta besteak hilabete t'erdi pasatxo, huelgan dira. 4.000 mila langile baino gehiago dira kalean direnak.

Michelin-go nagusiek ez dute amorerik ematen. Kalera botatakoak ugaldut egin dira. Valladolid-ko lantegian 10 kaleratuak eta 6 espedientearekin dira. Arandan 9 geratu dira kale gorrian, Lasartekoan, berriz 14 dira lantegitik botatakoak eta beste 8 bidean.

Langileak ere, ordea, ez dira atzera egitekotan. Lanera hasi ala ez hasi, hauteskundeak egin dituzte. 2.103 langilek ez hasteko erabakia eman zuten, 15ek hasteko gogoag agertu zuten eta 12k ez zuten iritzirik agertu. Martxoaren 11kako kontua da. Ez dezagun ahanzt, bakoitzak isilik eta izkuttuan, bakoitzak bere papertxoan ematen duela askatasun osoz bere iritzia.

Batzarreak egitea debekatzeak honda dezake langile jendea. Martxoaren 13ra arte ez dute horretan ezereen eragozpenik izan. Martxoaren 13koa eragotzia izan zen. Geroztikan zer gertatuko den, aurrez guk ezin asmatu.

Italiako eta Frantziako Michelingo langileen ordezkariekin ere hizketatuak dira hemengo langileak. Lantegi denetan geldialdi bat egitekotan geratu ziren. Baina Clermont-Ferrand-ik etxeratutakoan, kuartfelera deituak izan dira.

Martin Villa, sindikatuetakako ministroarekin ere, izan dira zerbait konpondu nahirik. «Elkarturik bakarrik lortu ditzakegu geure eskubideak Michelingo langileok» agertu diote ministroari.

«Beste biderik ez dutela izango, noski, baina ministro bat ez daitekeela legez kanpoko huelga bati laguntzen has eta ministroak langileen arrazoiak konprenitzen dituen bezalaxe langileek ere konpreni dezatela ministroaren jokabidea», esan die.

Gehiegi luzatzen ari da nagusi eta langile arteko hauzi hau. Tratuan hasi aurretik lanean has daitezela eskatzen die nagusiak langileei. Ministroak ere, berak zerbait egitea nahi baldin badute, horixe eskatu die.

Baina hori eskutik hogeita hamaika dela jokatu nahi izatea da. Eta, jakina, langileek ere ez dute eskutik hogeita hamaika duen nagusiarekin jokoan hasi nahi. Michelin nagusi indartsua da. Ez da nolanahi ikaratuko. Langileak ere elkarturik ez dira hutsaren hurrengoak. Baina noiz arte iraun dezakete soldatarik jaso gabe? Beroien elkartasunak eta jendearen laguntzak irauten duen arte.

CRUCES-EKO OSATETXEAN ERE GREBAN

Cruces hauzoa asko eta asko hazi da, larregi beharbada, kanpotarrez beterik. Buruhauste galantak ematen dizkie agintariei, Zerbitzuen ezagatik batez ere. Oraintxe beste handi bat, Seguridad Social-eko Osatetxe Nagusian lan egiten duten sendagile, A.T.S. eta gaixozaindarien aldetik.

Azkenaldian jo eta ke ari dira heurorren eskariak aurrera eramatearren: soldatak altzatzear, Osatetxearen agintaritzazko egiturak demokratizatzea, batzarreak eta eskariak egiteko esku-

bideak lortzea, etab. Baita honelako haxe ere: Cruceskoa oso txiki gertatu dela eta, Bizkai osoan zehar beste Osatetxe batzuk koka daitezela lehenbai lehen.

Izan ere, Cruces-era daramatzaten gaixoez ez dute ez ohe ez leku egokirik azkenaldi hontan. Negargarria gertatu da bertako egoera. Hortaz, eskaritan ar idiren eskualde honetako lantegi askotako langileen elkartasuna lortu dute.

JOAN MARI MENDIZABAL

Beste osatetxe batzuk koka daitezela

Urtarrilaren 7tik dirau Beasaingo *Funciones del Estanda*, S.A.-ko langileen grebak. Greba luzea, greba latza, Beasain eta inguruetako familia asko egoera larrian jartzen ari dena, enpresaren ekonomia eta izenari ere mesede handirik egiten ez diona. Arazoaren gorabeherak ezagutu nahiz Estandako langile talde batekin hitzegin dugu.

—Arazoa nola sortu zen konta ieza-guzue.

—Aurtengo kalendariora negoziatzatzen ari ginen. Beste eskaera batzuen artean astelehenetako hiru «zubiak» eskatzen genituen. Errege bezperako zubiak zetorren eta, kalendariora guztiz osatu gabe bazegoen ere, egun horretan jai egitea eskatu genuen, bailarako beste lantegi gehienek bezala, egun hortako orduak kalendarioran erabakitzen zen erara sartzekotan gainera. Ez zitzaion, beraz, enpresari okerririk egiten, ez zen ordurik galtzen. Jai hori ukatu egin zitzaigun. Guk hartzea erabaki genuen eta horrela esan genion nagusiari. Errege bezperako egunez batzuk ez ginen lanera azaldu, bestek, lanean hasi ondoren, utzi egin zuten lana. Arratsalde berean iristen hasi ziren 26 despido kartak langileen etxetara. 7-an guztiok joan ginen lanera, baita despedituak ere, nagusiak bere erabakian atzera joko zuen itxaropenean. Berean jarraitu zuen eta tailerretako langileok, 250 inguru, grebara atera ginen. Esan beharra dago urtearen hasierarako kalendariora osatu gabe bazegoen ez zela inolaz ere gure erruz izan. Bi hilabete aurretik, azaroan, eskatu genion enpresari negoziaketan hastea. Atzeratu bazen, enpresak nahi izan zuelako atzeratu zen.

—26 hoiek hain zuen, lanetik bo-teak, zergatik izan zirela uste duzue?

—Ziur gaude 5ean gertatutakoa ez zela despidoaren arrazoia izan, aitzakia baizik. Ederki etorri zitzaion egun hortakoa enpresari behar ez zituen edo eta begitartean harturik zeuzkan zenbait langile botatzeko. Azkenengo boladan motel samarra zen Estandaren egoera ekonomikoa eta, jakina, hau gaiztatzen denean langileok eraman behar izaten dugu krisiaren zama.

—Denbora luzea daramazue huelgan. Enpresarekin harremanik, negoziaketarik izan al duzue?

—Izan ditugu, bai, errazak izan ez badira ere. Denbora asko bota genuen nagusiarekin mahai baten inguruan eseri gabe. Guk 26 lankideen berrametzeari eskatzen genuen. Nagusiak, berriz, lanean hastea 26 hoietatik batzuk ametzeari baldintza bezala. Ez

ESTANDA: BI HILABETE ETA ERDI GREBAN

¡NO MAS DESPIDOS! ESTANDA LANGILEEN ALDE

genuen hau onartu, geure indarra huelgan zegoela bagenekielako. Azkenean iritxi genuen lanean hasi gabe negoziatzea. 26-tik 13 ametzearaino iritxi zen nagusia, hori bai, baldintza estu batzuk jarriaz (urtebeterako konfliktorik eza, produkzioa gehiagotzea, etab.), baina proposamen hau zapuztu egin zen. Gaur egun, Majistraturaren epaia bere alde duelarik, oraindik gehiago gogortu da. Guri mingarri zaigu benetan lankide bat kalean uztea. Hala ere, ezinbestean, zenbaitzuk kalean gelditzea onartuko genuke, indemnizazio batekin noski. Inolaz ere onartu ezin dezakeguna da, ordea, gizon edadetu edo familia baten premiei erantzun beharrean daudenak lan gabe gelditzea. Gehiegikeriari eskatzen dugunik ez dugu uste.

—Sindikatu ofizialetik laguntzarik izan al duzue?

—Nagusiaren aurrean Sindikatu ofizialak indar gutti duela ikusi dugu. Luzaro egon gara Sindikatuko karguen jestioen zai. Madrileraino joan ziren

eta Solis eta Martin Villa ministroekin hitzegin ere egin zuten. Ez zen ezer lortu. *Huelga legal* delakoa lortuko zigutela ere agindu ziguten baina..., esku hutsik gelditu gara azkenean. Diru aldetik txartel edo bono batzuk atera zituzten, baina geuk zabaldu behar izan ditugu handik oso diru gutti etorri zaigu. Erakunde hil hori gure klase beharrei erantzuteko gauza ez dela ikusi dugu argi eta garbi.

—la bi hilabete eta erdi daramazue greban. Zuen arteko elkartasuna askorentzat eredu bezala jar daiteke. Nola konpontzen zarete?

—Langile asanblea dugu gure borrokaren ardatza. Pelota lekuan biltzen gara egunero eta bilkura hortan ematen da gertatutakoaren berri, erabakiak hartzen dira, negoziaketarako ordezkariak aukeratzen dira... Bakoitzak bere iritzia emateko askatasun osoa du, nahiz gero gehienek iritzia lortu. Garbi jokatzeko dela uste dugu.

—Diru aldetik, berriz, nola konpontzen zarete?

—Laguntza politak izan ditugu alde hontatik. Bailarako lantegietan batutakoa, txartel eta pegatinen bidez atera dena, *Michelin*-goen kontrako futbol saioan jasotakoa... *Caritas*-ek eta Beasain eta Ordiziako dendariek ere luzatu digute bere laguntza. Orain arteko bi hilabetetan lankideen artean zerbait banatu ahal izan dugu, behar premiazkoen erantzuteko behintzat. Gaur egun hilabete honen azken alde-rako biltzen ari gara. Laguntzen diguten denei eskerrik beroenak.

—Zer irtenbide ikusten diozue Estandako arazoari?

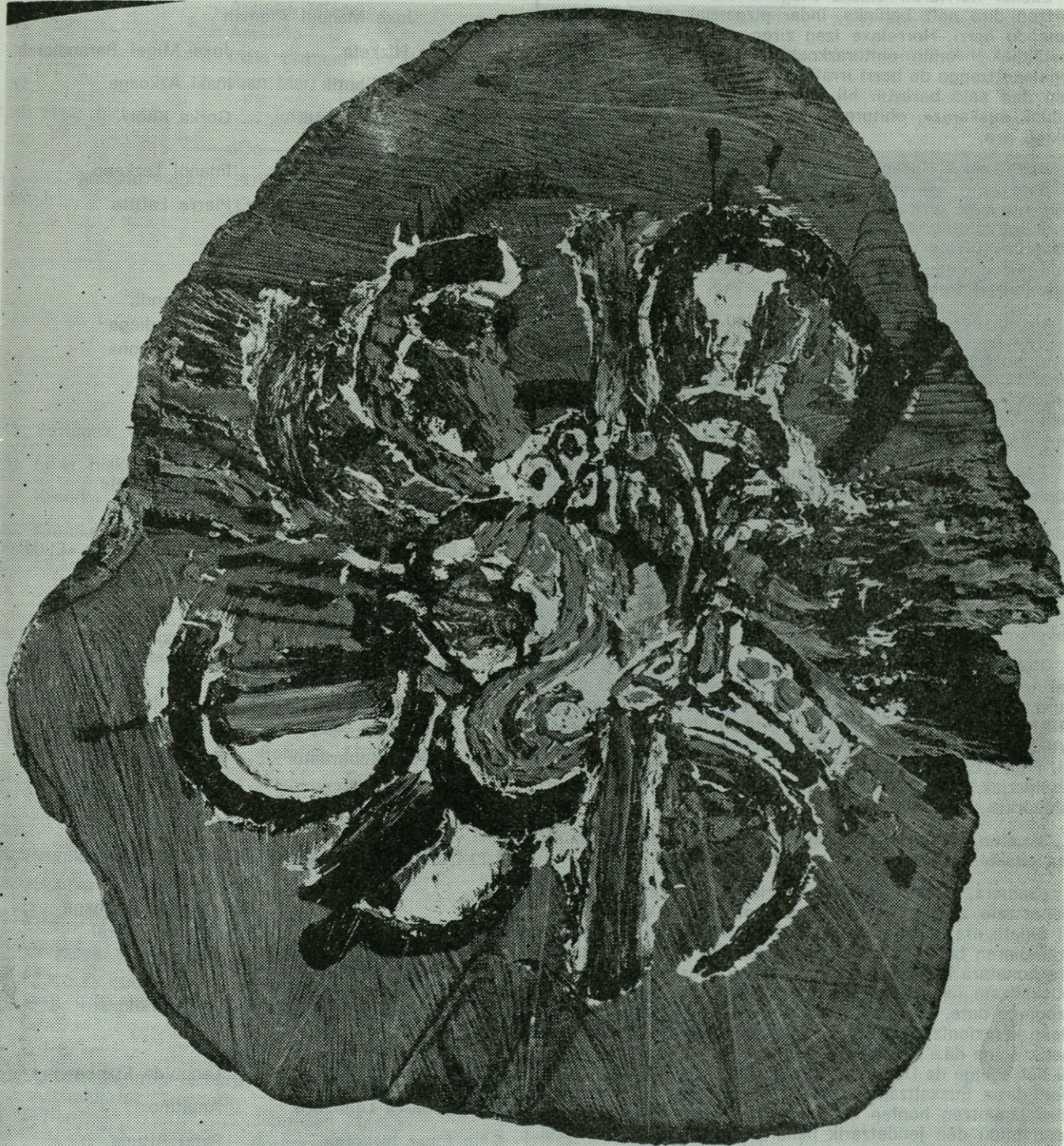
—Irtenbide zaila. Gu negoziatzeko prest gaude. Ez, ordea, txorkatilaraino galtzak jeisteko. Badakigu horrelako borroka baten ondoren garaipen osoa lortzea zaila dela. Alde biek amor eman beharko dute. Baina biek, ez langileok bakarrik. Beste irtenbiderik zabalduko ez diguten bitartean greban jarraitu beharko dugu.

—Besterik?

—Estandako enpleatuari buruz zerbait esan behar dugu. Tailerretako langileen deiak haintzakotzat hartu gabe lanean jarraitzen dute. Geuk utzitako tailerlana egiteko ere eskaini dira batzuk. Martxoaren 8an, berriz, Euskal Herrian greba orokorra zela eta, huelga egin zuten, hurrengo egunean berriro laneratzeko noski. Gertuago dute, nonbait, Gasteizkoa bere lantegian gertatzen ari dena baino. Laguntza ederra dugu hoiekin!

SAGASTIZABAL

MARTXOAREN 27AN 24 ORDUAK EUSKARAZ

DONOSTIA - LOIOLA - IRUÑEA eta BILBOKO HERRI IRRATIETAN

Herri irratiaekin

24 orduak euskaraz

Euskal herriaren ohizko mugimenduan ekintza bitxiak sortzen dira noiz behinka, indar pizgarriak eskainiaz mugimendu horri. Horrelaxe izan ziren euskal asteak, hamabostaldiak... orain ohiturazkoak bihurtu zaizkigunak. Eta honelaxe izango da herri irratiaren Euskadi guztia-erantzat egin nahi den saio berezia: hil honen 27an egitekoa den «24 orduak euskaraz», ohiturazko bihurtuko ote zaigun ez badakigu ere.

Badu honek Udako Euskal Unibertsitatearen antzik. Hura ospatzen hasi ginenean, galdera hau genuen buruan: Noiz ote urte guztiko euskal unibertsitatea? Galdera bera datorkigu orain: noiz 365 egunak euskaraz? Bien baiezko erantzuna urrats zail eta askoren ondoan etorriko zaigu. Bide luzea dugu ibiltzeko, baina, euskaldunok, beti izan gara ibiltari trebeak.

Urrats garrantzitsua iruditzen zaigu, bide honetan Euskal Herriak hil honen 27an emango duena, herri irratiaren inguruan bildurik. Ez noakizue orain Joxe Ramon Belokik prestatu digun egitarau osoa zehazki aipatzera. Hortarako betarik izango da egunak hurbiltzean. Oraingoan egitarau bikain honen linea orokorrak adierazi nahi nituzke, irakurleok kontura zaitezten egun horren garrantziaz.

Euskal kultur osoaren bildumatxo bat egin nahi da egun horretan. Eta hortarako honako hau egingo dira egunaren zehar. 24 kronika eskainiko dira Euskal Herriaren eskualdeak kontuan hartuz. Horrekin batera 20ren bat elkar hizketa egingo dira gure herriko zenbait kultur-langilerekin: Joxemiel Barandiaran, Luis Mitxelena, Jorge Oteiza, Manuel Lekuona, Monzon, Txillardegia, Joxe Azurmendi, Martin Ugaldede eta beste zenbaitekin, gure kulturgintzaren ikuspegirik zabalena eskaini nahirik.

Bestaldetik egunaren zehar hamar bertsolari arituko dira, hauek ere ahal den zabaltasun osoan hartzen dutelarik gure herriaren lan eta kultur bidea. Eta bertso, kronika eta elkar hizketa hoi-ondoan, 12 mahain-inguru gai garrantzitsuenetaz: Euskalduntzen-Alfabetatzen, Poesia, Arantzadi, Folklorea, Komunikabideak, Ekonomia, Arteak, Liburu-argitaldaria, Irakaskuntza haurtzaindegitik Unibertsitateraino, Antzerkia, Nobela-saiakera eta bertsolaritaz.

Ikusten duzuen bezala, bide ugari ibiliko dugu 24 ordu hoietan euskal kulturaren zeru zabalarik hurbiltzeko.

Gainera, lehen aipaturiko guztiari beste zerbait gehitu behar zaio, zerbait garrantzitsua. Alde batetik, egunaren erdi aldera eta nolabait egun osoaren ardatz bezala, Euskaltzaindiaren batzarre berezi bat eskainiko da irrati-zerbitzuan. Batzarre honetara lau diputazioen ordezkariak azalduko dira, eta euskaltzain laguntzaile batzuek euskal komunikabideez hitz egingo dute. Lau diputazioei deitzea Euskaltzaindiaren aldeko kontzientzia pizteagatik eta beraien laguntza gehitzeagatik egina da. Bestaldetik egunaren amaieran jaialdi handi bat egingo da Donostiako Velodromoan, bertan ateratzen den dirua Euskaltzaindiarentzat izanen delarik. Gogoz ari dira laguntzen hontan euskal herriko elkarteak. Orain artean bildu den jendetzarik handiena bildu nahi da euskal jaialdi honetara.

Bilbo, Iruinea, Donostia eta Loiolako herri irratiek eskainiko dute «24 orduak euskaraz» izeneko irrat-saio berezi hau. Euskal Herri osoa hartuz.

IÑAKI ZUBIZARRETA

NOIZ - ZER - NORK

0,15-0,45: Mahain ingurua.
EUSKALDUNTZEN-ALFABETATZEN
Joxe M. Odriozola
Kontxi Zabaleta
P. Diez de Ulzurrun
Martin Manterola
Joxe Manuel Aleman

1,00: Elkar Hizketa ... Joxe Migel Barandiaran

1,10: Kronika Bilbotik ... Iñaki Azkoaga

1,18: Kronika Gasteiztik ... Gorka Knörr

1,26: Bertsoak: Gaia: 24 orduak euskaraz ... Imanol Lazkano

1,34: Elkar Hizketa ... Pierre Lafitte

—oOo—

2,00-2,30: Mahain ingurua. POESIAZ
Joxe Azurmendi,
Bitoriano Gandiaga
Juan Mari Lekuona
Mikel Arregi
Joxanton Arze
Xabier Lete
Mikel Lasa

2,35: Kronika Iruñetik ... Patxi Zabaleta

2,43: Kronika Donostiatik ... Kepa Zalbide

2,55: Elkar hizketa ... Perre Bordaçare «Etxahun»

3,08: Bertsoak: Gaia: Gaur eta beti elkarrekin ... Xalbador

3,15: Elkar Hizketa ... Bonifazio Laskurain

—oOo—

3,30: Kronika Nafarroa-Beheretik ... Jean Haritzelabar

3,38: Kronika Xuberoatik ... Roger Idiart

3,50: Elkar hizketa ... Telesforo Monzon

4,00: Elkar hizketa ... Txillardegia

4,20-4,45: Mahain ingurua. ARANZADI
Jesus Altuna
Joxe Migel Larrañaga
Joxe Anjel Irigarai

4,45: Bertsoak. Gaia: Urrundik irratiz bertso entzule denari ... Lazkao-Txiki

—oOo—

5,05: Kronika Urolaldetik ... Leopoldo Etxeberria

5,13: Kronika Lenitzetik ... Amatiño

5,30: Elkar hizketa ... Patxi Altuna

5,45: Elkar hizketa ... Joxe Azurmendi

5,55: Bertsoak. Gaia: Zer da bertsolaria ... Xabier Amuriza

6-6,30: Mahain ingurua. FOLKLOREAZ

—oOo—

6,40: Kronika Basauritik ... Mikel Argiñarena

6,48: Kronika Goiheretik ... Iñaki Zabala

6,56: Bertsoak. Gaia: Euskara Lopategi

7,01: Elkar hizketa ... Martin Ugalde

7,15-7,45: Mahai ingurua. KOMUNIKABIDEAK

Juan Mari Torrealdai

Donato Unanue

Agustin Miner

Amatiño

Iñaki Eizmendi

Juan Mari Iraolagoitia

7,50: Elkar hizketa ... Julian Ajuriagerra

—oOo—

8,15-8,45: Mahain ingurua. EUSKAL HERRIAREN
EKONOMIA

Xabin Larrea

Gorroño

Imakulada Laka

Xanti Uribe

Lorenzo Zabala

Andoni Lekuona

Gurutz Ansola

Ramuntxo Kanblong

8,48: Bertsoak. Gaia: Lana ... Gorrotxategi

8,53: Elkar hizketa ... Jorge Oteiza

9,05: Kronika Tuteratik ... Inazio Xabier Azkue

9,13: Kronika Tafallatik ... Jesus Atxa

9,21: Elkar hizketa ... Julio Caro Baroja

—oOo—

9,50-10,20: Mahain Ingurua Do-
nostian. Margogintza-Es-
kulturgintza ...

Edorta Kortadi

Jose Luis Zumeta

Juan Luis Goenaga

Remigio Mendiburu

Telleria

Larramendi

Julian Ugarte

10,25: Kronika Aramaiotik ... Patxi Uribarren

10,33: Kronika Lapurditik ... Pierre Lafitte

10,40: Elkar Hizketa ... Lankide Aurrezki Kutxa

10,50: Bertsoak. Gaia: Nafarro-
ari ...

Jose Lizaso

10,55: Elkar Hizketa ... Julene Azpeitia

—oOo—

11,15: Mahain Ingurua. Liburu
Argitaldaria. Donostia-
Bilbon ...

Juan San Martin

Enrike Ayerbe

Julen Lizundia

Paulo Agirrebaltzategi

Luis Haranburu

Antonio Zabala

Xabin Unzurrunzaga

12,50: Elkar Hizketa ... Xabier Unzurrunzaga

12,00: Kronika Oiartzundik ... Mikel Ugalde

12,08: Kronika Tolosatik ... Axentxio Hondartzabal

12,16: Bertsoak. Gaia: Euskara
Ikastolatik Unibertsita-
tera ...

Eusebio Igartzabal

12,21: Elkar Hizketa ...

—oOo—

12,35: Kronika Barakaldotik ... Juan Mari Mendizabal

12,43: Kronika Gernikaldetik ... Juan Luis Goikoetxea

12,51: Elkar hizketa ...

Ez gaitezen une bateko euskaldun izan.

13,00-14,30: EUSKALTZAINDIAREN BATZARREA

Gexan Lantziri

Mikel Atxaga

Juan Mari Torrealdai

Joxe Mari Iriondo

Javier de Aranburu

15,15-17,45: IRAKASKUNTZA: Haurtzaindegitik Unibertsita-
teraino

—oOo—

17,48: Bertsoak. Gaia: Zahar-
tzaroa ...

Azpillaga

17,58: Elkar hizketa ...

18,11: Kronika Erro-Aiezkoatik ... Joxe Anjel Irigarai

18,19: Kronika. Sei Haranak ... Joxe Mari Satrustegi

18,30-30-19,00: Mahain ingurua. NOBELA ETA SAIAKERAZ

Larresoro

Anjel Lertxundi

Mikel Zarate
Ibon Sarasola
Loidi

20,03: Kronika Markinaldetik ... Joxe Martin Apalategi
20,11: Kronika Arrasate aldetik Bixente Elortza
20,19: Bertsoak. Gaia: Baserria Agirre
20,24: Elkar hizketa

—oOo—

21,00-22,0: Mahain ingurua. BERTSOLARITZA ETA BERTSO SAIOA
Joxe Mari Aranalde
Abel Muniategi
Imanol Lazkano
Jon Lopategi
Eusebio Igartzabal
Xalbador
Xanpun
22,53: Kronika Durango aldetik Eskarne Aroma
23,01: Kronika Baztan-Bidasoa-
tik Mariano Izeta
23,12: Mahain ingurua. Kantagintza eta Disko Etxeak
Xabier Lete
Antton Valverde
Julen Lekuona
Xabier Saldias
Jon Bergaretxe
Iñaki Beobide
Joxepe Irigarai

Jaialdia Velodromoan

GAUEKO 9ETATIK ORDUBATAK ARTE

70 soziedadek eman dute laguntzeko hitza. Euskaltzaindiarentzat izango da hor biltzen den dirua.

Jaialdira joaterik ez duenak ere har dezake sarre-
ra. Euskaltzaindiarentzat 100 pezta emango lituzke ho-
nela.

JAIALDIA:

- 1) Arze anaiak.
- 2) Jean Michel Bedaxaga.
- 3) Gorka Knörr.
- 4) Mikel Laboa.
- 5) Laja-Iturbide.
- 6) Benito Lertxundi.
- 7) Lupe.
- 8) Gontzal Mendibil.
- 9) Baztango mutil-dantza.
- 10) Oskarbi.
- 11) Peio eta Pantxoa.
- 12) Sakabi eta Egañazpi.
- 13) Iturengo TTUNTURROAK.

LANKIDEAK:

LIBURUAK

● Mikel Atxaga	I. Unibertsoa
● Jose A. Agirre	II. Bizia lurrean
● Jose M. Aleman	III. Garraioa
● Jesus M. ^a Arrieta	IV. Komunikabideak
● Xabier Kintana	V. Kirolak eta ikuskariak
● Gorka Knörr	VI. Izar-arteko hegazketak
● Imanol Laspiur	VII. Asmakizunak eta aurkikuntzak
● Xabier Mendiguren	VIII. Bidaia eta esploraketa
● Patxi Zabaleta	IX. Etxabizitza eta ohiturak
● Jose R. Zubimendi	X. Lana eta artegintza

Itzulpenaren orrazketa euskaltzandiaren
izenean **Dionisio Amundarainek** egina

Xehetasun gehiago nahi baduzu galda hemen:

EDICIONES VASCAS - SERRANO ANGITA, 4. S.S.

Bidal txartel hau

Izen-deiturak

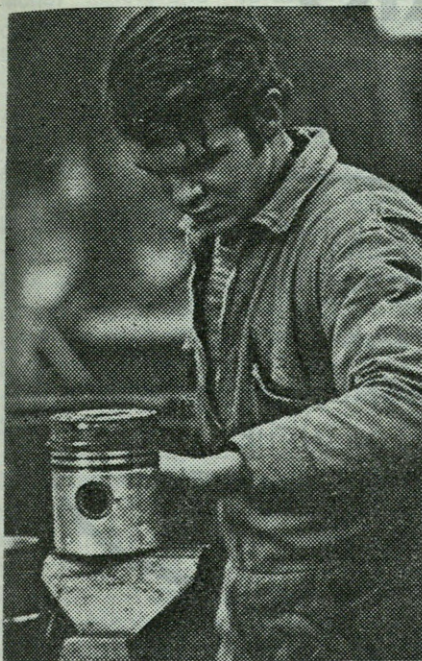
Helbidea

Herria Probintzia

ADOLESZENTEA ETA EMOTIBIDADE GORA BEHERAK

PELLO AIERBE

ALDAKETA GARAI HONTAN gora behera asko izan daiteke afektibidade eta emotibidadearen aldetik. Has gaitzen batzuk ikusten:

Neurosia Garai hontan, gaztetxo batzuegan, neurosia sintoma batzuk agertu ohi dira. Sintoma hoiak sustrai sakon bat duten ala momentuko gertaera batzuegatik sortu diren, lehen artetu behar den gauza da.

Obsesioak, ikarak, fobiak, eskrupuloak agertzen direnean, nola joka? Inolaz ere, sustraia ezaguturik, pauso batzuk ematea beharrezkoa da.

Lehenik, gaztetxoak, bere gorputzaren eskema onartu behar du. Gorputz aldaketak direla eta, gaztetxoak onartuko ahal ditu barnetik aldaketa hauek? Menstruazioa, eiakulazioa, emakumegizon itxura...

Bestalde, Super-ego gogor baten garraztasuna bigundu. Denok dakigunez, gurasoan eta inguruaren irudiak, eskemak, eskabideak, zigorrak eta ideak osatzen dute Super-ego hori, baina aurretik barneratuak izan behar dute, haurraren barne zati izan behar dute. Eta gerora barne agindu bihurtzen dira. Barne aginduari nahitaez apalki entzun beharrean, kulpabilidatearen indarrez, hobe litzateke flexibilitate, errealidadearen ikusketa zuzena, eginbeharren libretasuna bultzatzea.

Nitasuna bultzatu egin behar da. Erabakien iturria gaztetxoaren barnean egon dadila. Baina hau, inolaz ezin daiteke lortu bere baitan balorerik ez badu ikusten, beti frakasopean bizi bada, desbaliotzaren sentimendua bizi badu.

INSEGURIDADEA

Hau da, bere barneko nahasteak ikusirik, besteak baino guttiago dela

gorputz alderditik, adimen balioz. Frakaso giroak ere, aurrez prestatzen du exito-eza organizatzaera, eta gero gauzak gaizki egitean, konfirmazio bezala nabaitzen du. Esanak ez du agertu nahi, haundi itxura izan behar denik.

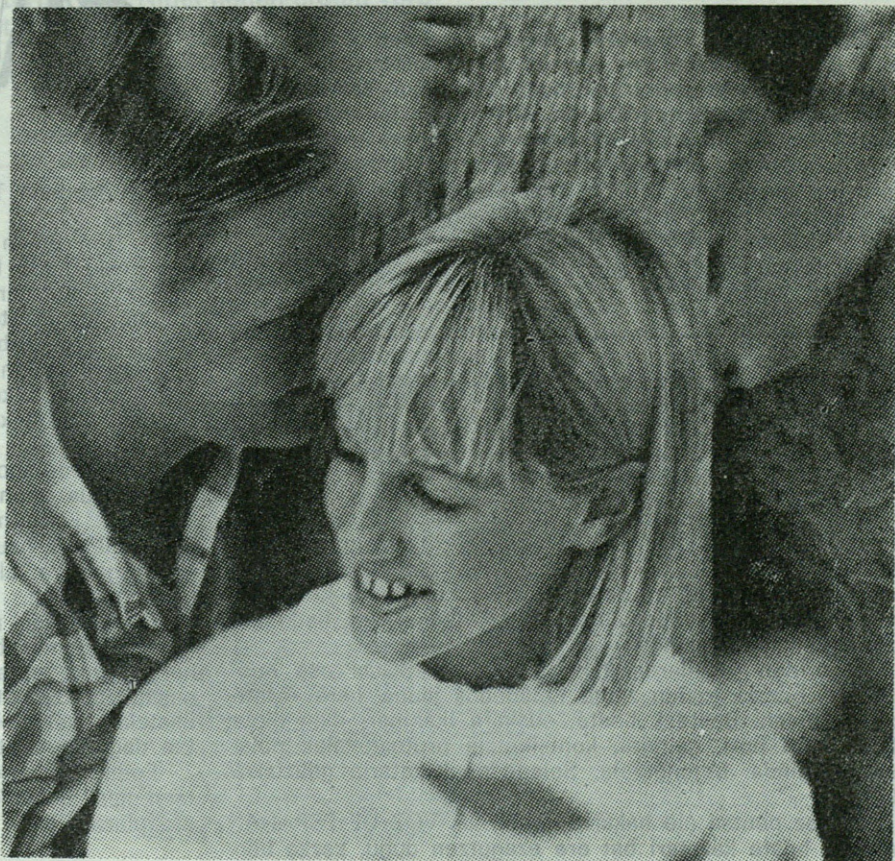
Strong psikologoak esperientzia bat egin zuen: bi talde aukeratu zituen; eskolan ondo ari zirenek osatzen zuten talde bat. Bestea atzeratuak. Aztergai bezala, norberekiko iritzia-eta agertzen zuten aspirazio mailak izan ziren. Ikusi zenez, atzeratuen norberekiko iritzia eta aspirazio maila, eskolan ondo ari ziren taldearenak baino haundiagoak ziren. Aurreratuen aspirazioak bere posibilitatei lotuak zeuden.

Seguridade arazoetan, bere lagunen iritzia oso kontuan hartzen dituzte. Begira adoleszenteen izaerari buruz zer dioten **GARRISONek**: «Adoleszenteen nortasuna hain influentziakor izanik, kidekoen aspirazio eta nahiak, bere jokabidearen araudi tinko eta mugigaitz bihurtzen dira. Araudi hori onartu beharrean gertatzen da taldearen oniritzia jasoko badu. Taldearen araudi horri uko eginik, nola geldituko da bada? Taldeak ez du onartuko, eta taldean ez bada sartzen, barruan zalantzak sortuko zaizkio. Taldearen konfiantza ez badu bere baitan ere ez

duke. Eta alderantziz, bere baitan ez badu uste onik, taldearengan ere ez duke».

Beraz, beharrezkoa zaio adoleszenteari, bere burua onartzea. Nitasunaren tinkotasuna nahi eta nahiezko du. **JERSILD**: «Bere nitasuna onartzen duen adoleszentea, zailtasun guztiei aurpegia emateko prest dago».

NUEVO DIARIO ETA EUSKAL PRENSA

Irakurlea jakinean dugu, behar bada, Madrileko «Nuevo Diario» egunkariaren egoeraz. Egoeraz edota, hobeto esan, izanaz, zeren «Nuevo Diario» delakoa ez da segurutik —oraingoz behintzat— gehiago argitara emango.

Eta ez da argitaratuko, ez errentagarri ez delako (agian ez da), ez ugazabek argitarapena mantentzeko adina diru ez dutelako (badute), egunkaria sostengantzen duen kapitala eta bertan idazten duten kazetarien ideologia bat ez datozelako baizik.

Betiko leloa, eskuinak dirua du, eta ezkerrek, aldiz, ideiak (eskuin sistemetan, noski, zeren ezkerretan aldeantiz). Hoik elkartzen edota elkar-arazten badu honako gizarate honek nahiko komeria.

Haize berdintsuak jotzen du, nonbait, euskal prensaren inguruan mugitzen ari den zenbait ekintza.

Euskal Herriari dagokiokeen erdarazko prensa «euskotar» baten premia nabaritzen gero eta gehiago, hemengo komunikabideak geurenagatzeko baino ez bada ere. Ez, jakina —nik uste— kultur alternatiba gisa, politik estrategia bezala baizik, nahiz eta denok jakin, prensa mota horrek ez diola egiazko euskal prensari batere mesederik egingo.

Ezker-eskuinez, hainbat proiektu bada hor hemenka. Zenbait kasutan kapital dexente bat mugitzen ari da, handik eta hemendik kazetari profesionalak ekarri nahi asmotan, hemen ez daudelakoan edo. Eta, baldin euskal (?) kazetaritza berri honek aurrera jarraituko badu, puntu honetan, kazetarienetan, hasten da, apika, problemarik latzena.

Nork uste dezake gaur egun, kazetari batek «teledirigutua» luzaro ihardun dezakeenik? Zer dela eta pentsa ote daiteke, gure giro honetan koxkoldu ez den kazetari batek bere zeregina jator bete ahal lukeenik? Kapitalak edota —leunago esanez— sortzaileek zenbat denboratan bortxa zezaketen erredakzioaren eta kazetari ekipoaren ideologiaren hildoa?

Oraindik orain, ohorezko kazetari izendatua izan den Jose Berruezo (Tafallarra sortzez eta donostiarra bizitzez) jaunak euskal kazetariok hain ondo datorkigun definizio bat aipatu du lruinean egin dioten elkarriketa batetan: *Kazetaritza ez da nerretzat «ofizio» bat, «misio» bat baizik. Eta, hain zuzen, ofizioak saldu eta erosi egiten dira, aldatu eta berraldatu. Misioa, ordean, norberean dago. Konzientzia problema da. Ez du preziorik kontraten merkatuan, eta ez da, beraz, erosten ahal.*

Ez dakigula, gero, Euskal Herrian ere, «Nuevo Diario»-ren zerik gerta.

IRUN: KAZETARIAK ESNATZEN

Juan Luis Seisdedos oso kazetari ezaguna da Irun aldean. Hiri hontaz DIARIO VASCOOn agertu ohi diren kronikak eta albisteak, berari zor zaizkio gehienbat. Hortaz aparte, Baztan aldean ere asko ibilia da, hango herrietan entervistek eta erreportajeak egiten. Ene ustez, badu kazetari senik eta ezpalik.

Joan den otsailaren 22ko DIARIO VASCOOn oso euskaltzale bezala azaldu zaigu Seisdedos jauna, bere «Matices» sailan. Besteak beste, euskara ikasteari ekin diola diosku eta hori, gainera, kontzientzia profesionalak nolabait eraginda. Bejondeiola. Seisdedos kazetaria galiziarra duzu.

Eta ez pentsa ale bakarra denik. LA VOZ DE ESPAÑAari den beste kazetari bat ere ezagutzen dugu, kezka ber-

ESKUIN
SISTEMETAN
ESKUINAK DIRUA
ETA EZKERRAK IDEIAK?
BA NEUK
DIRUA EZ GALTZEKO
IDEIA BA DIAT.

dinekin dabilena. Tonia Garcia andreaa duzu, Salamanca-koa jatorriz.

Bi izen eman ditut baina, hauetaz kanpo ere izango dira noski hildo beretik dabilzan beste zenbait.

Euskal kazetaritzaren urte bezala proposatua izan den hontan, ona litzateke gure arteko erdal egunkari eta aldizkarietan ere zerbait egitea. Hortarako, euskaldun kazetariak erdaldunekin harremanean jarri beharko lukete, bati-pat zertxobait kezkatutik dauden erdaldun kazetariekin. Bestela, euskal kazetaritzak gheito batean geratzeko arriskua du.

Aldez edo moldez, euskal mugimendu osoa gheito batean sartua egon da oraindainokoa. Egoera hori gehiegi luzatzeak kalte handia egin diezaguke. Nik uste, itxitura hori nolabait hausten hasi beharra dago, eta eremu guzietan gainera: aldizkarietan, ikastoletan eta herrigintzaren beste mailatan.

Ez dut esan nahi, kasu, euskal aldizkariak eta ikastolak erdaldundu behar direnik, ezta pentsa ere. Aitzitik, horiei tinko eutsiz, erdal izperringiak eta erdal eskolak euskaltzalek eta euskalduntzen dago saiatu beharra. Egia esateko, Euskal Herri osoa dago euskaldundu beharra. Horixe dago gure etorkizunaren giltza.

Eginkizun honen aurrean, bide berriak bilatzen eta urratzen hasi beharrean gaude. Gheitoak eta katakunbak utzi eta plazara irten beharra dago.

JOXE LIZARRALDE

Azkenean, bi urte inguru baime-naren zain egon ondoren, Eibarko Mogel Ikastolako gurasoek lortu dute kooperatiba gisa elkartzeko lege-onespena.

Mogel Ikastola 1960 urtean sortu zen. 1963 urtean eskolaurreko bai-mena lortu zuen. 1968an gurasoen eskuetara pasatu zen, eta 1973an E.G.B. osoa bi hizkuntzatan emate-ko baimena eskuratu zuen.

Geroztik, legearen eskakizunak bete ahal izateko, ikastetxe bate-ratu bat egin beharrean aurkitu da, eta ekintza hori aurrera eramate-ko kooperatiba motako elkarte bat sortaraztea erabaki zuen gurasoen biltzar nagusiak.

Ez du, ordea, haize onik jo, az-ken urteotan, ikastolarekiko baime-nei buruz. Eibarko gurasoek kope-ratiba hori egiteko baimena noiz lortu zain egon dira edozenbat hi-labetetan. Aldaba asko jo da Ma-drilen. Alkatea su eta gar saiatu da, baina ondorioak luzatu egiten ziren ezin bestean, eragozpenak, nonbait, Madrilen baino honuntza-go zeudelarik. Etsipenik ere nabar-mendu da noiz edo behin, sozieta-te anonimoa egin beharko ote zen ere planteatu izan da. Hala ere, az-ken lau hildetean beste haize freskuago batek erakarri du, azke-nik, zorioneko baimena.

LEHEN URRATSAK

Zenbaitek besterik pentsa deza-keen arren, baimena lortu orduko gestioak guztiz aurreraturik daude. Guraso batzorde batek begi-belarri ihardun du etengabe, eta horra non suertatu den, esate baterako, le-gezko onespena etorri denerako lu-rrak erosiak daudela, ikastetxe be-rriraren proiektu erabat amaitua, ha-malau miloi dagoeneko bilduak, kredo bideak arakatuak, koopera-tiba («Iturburu» deritza) egitura er-di burutua, etab. etab.

Jendea ez dela lotan egon, ale-gia.

ZENBAIT XEHETASUN

Ikastetxearen proiektuari baga-goizkio, 30.300 m.² erosiak dira Ur-ko barreneko (Eztixa aldean) Aban-zabalegi baserriaren lurretan. Guz-tiz 1.695,— m.² izango dira erai-kiak —24 gela, 960 ikaslerentzat—, eta orain dela urtebeteko presu-puestoa berrogei miloi ingurukoa zen.

Proiektuak sei nibel aipatzen di-tu, nolabait arkitektura ikuspegi edota zentzu batez aurkeztuz. Ba-rreneko nibelean joku estalien area

EIBARKO IKASTOLA BERRIA

Gurasoen kooperatiba legez onartua

1977-78 ikastarorako martxan hasiko

kokatuko da, pelotaleku eta gaine-rako kirol eremuetara aterabide gi-sa. Bertan egokituko dira atsedea tokia, gimnasioa eta galdarak.

Lehen nibelean, administrazioa, zuzendaritza, irakasleen gelak, li-burutegia, kapila, ikasleen gelak (taberna, material denda etab.), mediku bulegoa, laboratorioa eta preteknologi tailarra jarriko dira. Atzekaldean, berriz, zerbitzuak, su-kaldea, konserje etxea eta alma-zena.

Bigarren nibelean, lehen eta bi-garren mailako sei gela egongo di-ra, elkarrekin komunikatuak, era-gintza eta nortasun lanak egiteko areak barru.

Hirugarren nibelean, hirugarren eta laugarren mailak jarriak izan-go dira, bai eta bigarren eta hiru-garren nibeletako zerbitzu eta tu-toriak ere. Nibel honen erdian «oro-tariko gela berezia» kokatuko da.

Laugarren eta boskarren nibelak

aurreko bien kideko izango dira. Hau da, laugarren nibelean boska-rren eta seigarren mailako gelak jarriko dira, eta boskarrenean, be-rriz, zazpigarren eta zortzigarren mailak, bi nibeletako zerbitzu eta tutoriekin.

Seigarren nibelean, azkenik, «orotariko gela bereziaren» ingu-ruan eta gainetik, «ekintza zikinen» gela izango da, pintura, modelake-ta eta bestelakoak egin ahal izate-ko.

Jolasetako eremu estaliak eta gainerako kirol zerbitzuek osatuko dute ikastetxearen instalazio oro-korra.

AURRERA BEGIRA

Une honetan arduradunen arteko batzarreak ugaltu egin dira, eta Zuzendaritza kredo eta finantzia-zio bideak ikertzen ari da.

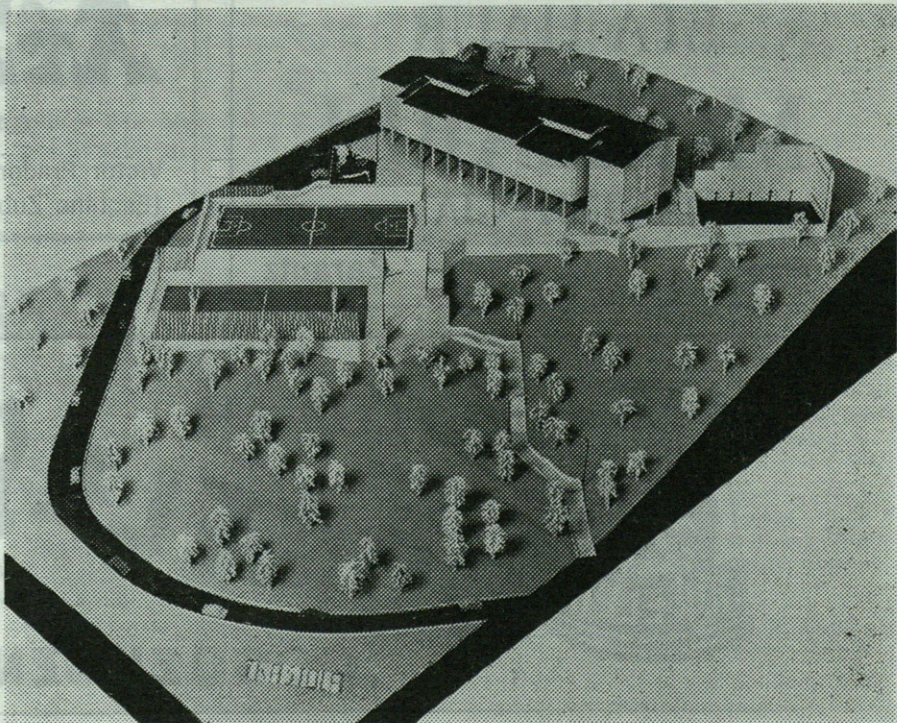
Laster asko guraso guztien bil-tzarra eratuko da: kooperatiba mol-datu eta «Batzorde Nagusia» dela-koa hautatu egin beharko.

Ordurako nahi litzateke eskaba-tzaile makinak Abanzabalegin la-nean hastea, behingoz, etorkizu-nezko baino iraganezko aditzez hitzegin ahal izateko.

Arkitektoak (Maite Zelaia) eta obra-batzordeak (Lan Kide Aurrez-kiaren ardura) 1977-78 ikasta-rorako ikastola berria martxan egon ahal izango dela agindu dute.

Ez da askorik falta.

L. A. A.

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

Ez. FAGOR'ek

sukaldian

CAJA DE AHORROS MUNICIPAL DE PAMPLONA

SARASATE, 5

TELEFONO 224440

Onen ajentziak erri auetan dituzu:

Tudela, Billaba, Huarte-Iruñe, Etxarri-Aranaz, Txantrea, Errotxapea, Azagra, Eneritz, Martzilla, Isaba, Huarte-Arakil, Ensanche, Lerin, Otxagabia, Karkar, Olazagoiti, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero, Kadreita, Andosilla ta Noain-Berriain.

Agencias:

Tudela, Villava, Huarte-Pamplona, Echarri-Aranaz, Chantrea, Rochapea, Azagra, Eneritz, Marcilla, Isaba, Huarte-Araquil, Ensanche, Lerin, Otxagabia, Karkar, Olazagoiti, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero, Cadreita, Andosilla y Noain-Berriain.

ORMAZABAL - DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE - TXUKUNKETARAOKAK

URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkiñak:

Etxekoa: 65 19 60

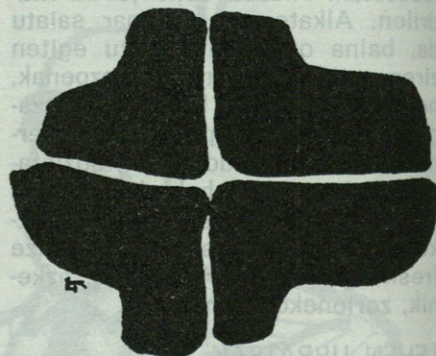
Landolakoa: 65 19 33

URRETXUA

Urrutizkiña:

Landolakoa: 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n - Zumalakarregi, 7'gn

GIZON, EMAKUME ETA HAUR MOLLARRI JANTZITEGIA

Iñurritza

Zarautz

ATEATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTI

YOGUR

GURELESA

GOGOZKOENA

INTERPROFESIONALEN AGIRIA ELEBITZAZ

Bi Estaturen artean zatiturik den Euskal Herrian joan deneko bi mende hauetan administrazioetik eta irakaskuntzatik baztertuta izan dela gure euskara, diote interprofesionalekoek beren agirian.

—Gaztelaniaz eta frantsesez mintzo diren herriek estatuaren diru-laguntzaz lantzen dituzte beren hizkuntza «ofizialak»; hizkuntza «ofizial» hori berena ez duten herriek, ez dute beren hizkuntzarentzat eta kulturarentzat laguntzarik.

—Dirua biltzerakoan herri guztiak berdinak dira, baina, diru hori zabaltzerakoan, bakoitzak dituen kultur berezitasunak ez dira haintzakotzat hartzen.

—Kultur bide ofizialtzat euskararen ordeztatzeko gaztelania eta frantsesa jartzeak, euskararen balioa gutxies-ten du.

Besterik gabe, euskaraz dakien edonor, ikasi dituen kultur, teknika eta jakintza gai guztiak erdaraz erabil-tera behartzen du, erdaraz ikasi bait ditu gai hauek denak. Euskaraz erren dabilen jende hau, lotsatu eta ikaratu egiten da euskaraz mintzatzerakoan.

—Komunikabideen eraso ere izugarria izan da, ia dena erdara hutsean egiten bait dute, euskara are eta gehiago zokoratuz.

—Erdara besterik ez dakiten maixu, herrigizon, sendagile eta abarrek egiten duten kaltea haundia da.

—Erdarak ez beste guztiak sakabanatu egiten gaituela uste izateak, Estatuaren batasun aitzakiz eus- kara mintzatzea debekatu nahi izan da.

Egoera larri honetan ezin daiteke gehiago jarrai. Herri baten eskubideen aurka ihardungo genuke. He- rriak, gainera, bere gogo askotan agertu du.

Herri bakoitzak irauteko eta bere kultura eta hiz- kuntza gordetzeko dituen eskubideak politikazko an- tolamendu egoki bat eskatzen du.

Hori honela izanik, interprofesionalaren ustez, egiazko bilinguismo bat ezarri behar da Euskal Herri osoan. Horretarako behar beharrezkotzat jotzen ditu- gu oinarri eta baldintza hauk:

1.—Euskarak, euskaldunon hizkuntza nazionalak, gaztelaniaren eta frantsesarekin batera ofiziala izan behar du Euskal Herri osoan, edonork gogozkoenik duen hizkuntzaz agintariekin mintza dadin. Agiri, gu- tun eta hizketaldi guztietan bi hizkuntzak mintzatzer- a beharturik izan behar dute Euskal Herri osoan diren administrazioaileak.

2.—Irakaskuntzan ere indar bera izango dute erda- rak eta euskarak. Umeak hizkuntzen jabe izan daite- zen, behar diren bideak jarriko dira.

3.—Komunikabide guztietan ere erdararen pare ja- rri behar da.

4.—Ikastolei subentzio osoa eman behar zaie, do- han izan daitezen.

5.—Euskaltzaindiari behar duen laguntza guztia eman behar zaio euskara batzeko, gaurkotzeko eta ba- liagarri bihurtzeko gai izan dadin.

6.—Euskal Unibertsitatea eraiki.

7.—Jendeak euskara ikas dezan, lanean ari diren erakunde eta elkarteei behar duten laguntza eta ba- besa eskaini.

Profesionalen Batzarrea

Arabako, Nafarroako, Gipuzkoako eta Bizkaiko 500 profesional bildu ziren martxoaren 7an, Arantzazun.

1.—Gasteizko triskantza gaitzetsi zuten.

2.—Demokraziarik eta askatasu- nik eza salatu zuten.

3.—Langileen eskubideen alde eta giza-eskubide guztien alde atera zi- ren.

4.—Euskal Herri osoaren nortasu- na aitortu ondoan bilinguismo jator bat ezar dadila, euskarari eta eus- kal kulturari erdarari baino indar gehiago emanaz.

5.—Euskal Herriko zazpi probin- tzien lokarriak sendotzeko bideak egin daitezela.

INGINERUAK ERE ELEBITASUNAREN ALDE

Agur jaunok:

Elebitasunari buruz hartu berria den erabaki bat agertu nahiaz idazten di- zuet: «Colegio Oficial de Ingenieros Industriales de Alava, Guipúzcoa y Navarra» delakoaren Batzordeak (Ba- tzorde berriak berak) urtarrileko 27an Gasteizen eginko bilkuran, hizkuntza- bitasuna erabat onartzea erabaki zue- la, alegia.

Apiriletik aurrera, bere agiri eta in- preso guztiak euskaraz eta erdaraz azalduko ditu.

Jokabide hau beste erakunde ofizia- lentzat bide erakusle eta eragingarri gerta dadila!

Besterik gabe, Zeruko Argian lanean gogor ari zareten guztiok bihotzez agurtzen zaituztet.

Roman IRIGOYEN

BULEBAR IREKIA

Euskal Herriaren etorkizuna Bilboko ezker ibarrean omen dago.

Halakorik esatea gehiegi irudi dakioke hainbati, hala ere, horrela mintzo direnak demografiaren garrantziaz mintzo dira batipat. Ezin ahaztu, Bizkaiko Enkartzioetan (Bilbo Handira pasatu aurretik) 300.000 biztanle inguru bizi direla, hau da, Araba guztian haina, eta Gipuzkoaren erdi. Ba da hor zer azter, Euskal Herriko erreferendum bat egiteko orduan.

Guzti honegatik, hain zuzen, aipagarri da martxoaren 8tik 14era arteko zazpi egunen barruan Trapagan eratu den I Euskal Kultur Astea. Lau hitzaldi izan dira, erdaraz noski, ezin bestean. Jose Luis Lizundia «Somorrostroko geografi eskualdeaz», Iñaki Irigoien «Euskal Herriko folkloreak», Xabier Kintana «Egungo Euskal Kulturaz» eta Unzueta «Euskal Foruak, Enkartzioetakoak bereziki» delako gaiak. Horrez gainera, «Nafarroa: lau urteorak» deritzan filmea aurkeztu da. Iker eta San Migel banatzaileek antolatutako liburu azoka bat moldatu, eta baita jaialdi bat ere, «Jatoriki», «Oskarbi» eta Lupe kantariarekin.

Herri mailan, oztoporik ere ez zaie antolatzaileei falta izan, saioak emateko tokirik eza, esate baterako. Azken batean, Trapagako monjen (Franciscanas de Montpellier) geletan eratu behar izan dituzte... 9.000,— ptako alkilerria ordaindu ondoren.

Erreakzioak denetarikoa izan bide dira. Jendea, neurri handi batetan behintzat, lokarturik dago. Ohizko «arrainak» ez dirateke han, berriz, inguru honetan agertzen diren bezain euskaltzaleak. Ezta euskal planteamendu bat egin behar denik ere. Halakoetan ikusten da garbi, euskal kulturaren hazkundera ez dela konsigna edota plan orokor bat, tokian tokiko estrategia baizik.

Bestalde, Trapagako euskal-nortasun-bilakuntza ez da aste bakar batetan amaitzen. 65 ume ari dira udaletxepean moldatutako ikastola batetan. Horrez gainera, berrogeitaka nagusi ari dira gau-eskoletan, eta 24 ama —hauxe bai polita— bazkalostetan, puntuan edota berriketan ihardun beharrean, euskara ikasten. Halakorik ez da gero leku askotan gertatzen.

Eta, ikastola aipatu dugunez, Enkartzioetan badute ikastola bateratu bat egiteko asmoa. Sestao, Portugalete, Santurtzi, Trapaga eta Barakaldoko gurasoak bilduak dira, ikastetxe bat elkar-lanean egin nahi asmotan. Ideia aurrera doa, eta proiektua nahiko burutua.

Enkartzioetako kasu hau bezalako beste hainbat behar genuke sarriago kontutan hartu. Behar genuke jende hori girotzen eta euskalduntzen gehiago saiatu. Jendea erakar, eta ez izuaraz. Hainbat «mailako» euskaldunak berezten ihardun baino, jendearengana hurbildu eta eskua eskaini, beren egoera eta iritzia moldea ulertzen ahalegindu, gure nolabaiteko euskal-garbi-elitismo batez goitik behera begiratu gabe.

OROBAT ERMUAN

Euskal Kultur Asteak eratzea hainbatek «superatutzat» duke. Hala ere, Enkartzioetako Trapagan ezezik, Ermuan ere eratu da lehena.

Kontu izan, 1964 urtean 3.000 biztanle zituen herri koxkor honek ia 20.000 dituela gaur egun. Bataz beste, 4.000 dira euskaldunak eta 16.000 edozenbat tokitatik etorritako erdaldunak.

Ermuako ikastola emeki emeki aurrera doa, eta gau eskoletan, berriz, ehunen bat pertsona nagusi ari da.

KARLISTEN BILTZARRA

Martxoaren 19 eta 20an eratuko da Madrilgo Karlista Alderdiaren biltzarra. Lehen biltzar hau mugatua izango da (probintzia bakoitzeko hiru edo lau), geroxeago eratu den Batzarre Nagusiaren aintzindari.

Lehen biltzar hau alderdiaren barne-problematikari atxikia izango da, federal zentzu batez moldatua. Kontu izan, karlista dela gaur egun Espainiako estatutaren barruan alderdirik federalistenetako bat, eta rejio mailan bere ordezkarietzi autonomia gehien eskaintzen diena.

Ikuspegi honetaz burutua da, hain zuzen, Madrilgo lehen biltzarra. Hau da, rejio bakoitzeko ordezkariak entzun, gero gainontzeko alderdiekiko harremanak aztertu ahal izateko, zein

nekin ari den, zeinekin has lezakeen, etab. etab.

Badaiteke egun hoitan Carlos Hugo Madrilan agertzea. Dena den, badakigu jakin printzea hemen inguruan ibili zaigula azken hilabeteotan, baita Euskal Herriko gazte mordoxka batekin Ondarrabian bildu ere.

Gaur egun karlismoa erruz ireki da. Autogestio gisako sozialismo bat proposatzen du, klase gabeko gizarte batetan. Horrez gainera, Estatu Federal baten alde mintzo da, eta Euskal Herrian barrena, euskaldun eta... «abertzale».

NAHAS-MAHAS

Hamabost eguneko atzerapenarekin argitara eman da ANAITASUNA hamabosterokoaren aurtengo hirugarren alea. Honako hau **Zenbaki Berezi** gisa burutua izan da, Araba, Gipuzkoa eta Bizkaiko alfabetatze mugimenduari atxikia erabat.

● Kalean da LAIA (Langile Abertzale Iraultzaileen Alderdia) delakoak argitara emandako SUGARRA aldizkariaren bigarren alea.

ETA-tik aldegin zuen «Langile Fronte»aren zati handi batez osatua da gehienbat LAIA. Euskal Herrian autonomi eta bakarrik arituko den langile alderdi bat hazten saiatzeko asmoz sortua, klase eta herri burruka proposatuz.

● Euskal Herrian PSOE delakoaren inguruan sortarazi ziren istiluen on-

doren, komunistek PSOE-ren alde mintzatu dira manifestu batez (Mundo Obrero. 76-11-25) eta abertzaleen kontra, beraz.

● Koldo Izagirre pasaitar gazteak (22 urte) bere lehen poema sorta kaleratu du. **Itsaso Ahamtzia** deritza, KRISLUK argitara emana.

Koldo, Bernardo Atxagarekin batera, **Panpina Ustela** deitu literatur aldizkaria sortarazi zutenetako bat dugu.

● Laster argitaratzekotan da Donostian astekari berri bat. %70 erdaraz izango omen da eta gainerakoa euskaraz, hego aldeko lau probintzietara hedatua.

● Apirilaren 23an (San Jordi egunez), agertzeko da AVUI (Gaur) deritzan lehen katalan egunkaria. Katalunyar begira burutua izango da batipat, denetarikoa berriak, gertaerak zein kirolak aipatuz.

DEBEKUA DEBEKU

Euskal Herriko problematikari buruzko hitzaldi bat debekatua izan da Donostian (Bandres) eta estatu barruko nazioei buruzko (euskal, katalan eta gailego) beste bat Madrilan.

Eibarren, berriz, kanta jaialdi bat ez da eratutzerik izan, eta antolatzaileek atean jarri: «Debekatua. Gobernadorearen baimena lortu ez dalako».

AMATIÑO

IPAR EUSKAL HERRIA

● BERREHUNEN BAT LANGILE LANIK GABE DONIBANEN LOHITZUNEN

Itsasokoa deitu arrain kontserbategitik heldu zaigu berri txar hori. Bai, arrain metak edo stokak ezin salduak dituztela eta, lantegiko zuzendariak 180 langile lanik gabe uzten dituzte sei hilabetetan. Epe hori iragan ondoan, lantegiko diru egoera hobetzen bada, orduan berriz hartuko dituzte. Bestenaz... lanik gabe dauden ostan lanbide berri baten beha egon beharko dute!

Bestalde, SOLUCO deitu kontserbategian, beste 35en bat langile lana galtzeko arriskuan omen dira.

Horra, aspaldiko urte hautan gure ipar euskal herrietan dugun egoera: han edo hemen lantegi berri bat noizean behin irek eta denbora berean haundiago bat huts! Eta ororen buruz lanbideak ez dira emendatzen.

Horrela izanen da zorigaitzez, ipar Euskal Herriko herrigizonek izan daitezen alkate, kontseilari jeneral, senatore ala deputatu, ekonomia plan orokor sendo eta erne bat zutik emanen eta haren obratzeko beren bost eginalak egingen ez dituzteno.

● MARTXO HONEN 8AN

Frantziako Estatu osoan, gobernuako jornalarien opor edo greba eguna zen, dela postetan, trenbideetan, eskoletan, segurantz sozialean, herriko etxeetan, herri-muntaduraren bulegoetan, eta beste. Olde hori hilabetezari hobe-tezaren alde egin dena, ehuntara edo porzentaje haundi batek jarraiki du, zeren %60 eta 95en artean mugatu baita langile-sail bakoitzaren parte hartzea.

Esan gabe doa, sindikatoak pozik daudela, zeren egun horri esker gobernuari erakutsi baitiote zer indarraren jabe diren. Agian, ondorioz, plazaratuak dituzten eskariek izanen bide dute egun eta bihar, atzo baino oihartzun gehiago.

● DEPARTAMENDU BAKOITZAK badu orain bere laneko batzorde berria. Gobernuak, itxuraz bederen, bizitasun haundirekin lekuan eman du sistema berri hori, prefeten bitartez.

Alta duela zenbait urte, laneko bulegoak edo agentziak berdin eman zituen, sekulako itxaropena haien gain emanez. Zer dira, bada, hauek bizpahiru urteren buruko zaharkitu eta baliarik gabe gelditu?

Dena den, batzorde berriak izanen du non zer egin, lan eskasiaren gultzeko.

● Mateo, baigorriar boseolari gaztea, munduko muturjokarien lerroa igan zaigu martxo honen bostean, Parisen irabazi duen joka partiduaren ondok. Tony Licata amerikano aipatua zuen kontrarioa.

Batzuek baitiote, erdi-ahapetik, bigarren Urtaín bat ari dutela egiten Mateorekin... gauden beha eta laster ageriko da egia den ala ez, Monzon baten aitzinean eramanez dutelarik.

● Kantonamenduko bozkak edo hauteskundeek, martxoaren zazpian iragan direnek, argi eta garbi agertu dute alderdi sozialistaren gorapena. Ipar Euskal Herrian ordea, ez da aldakuntza haundirik izan. Baigorriko aldean, Mixel Intsauspek Dermitt bere idazkaria pozik ikusi duke, lehen itzulian, kontseilari hautaturik. Zenbait urte lehenago, Hazparnen, Coumet ikusi zukeen bezala. Biak UDR-tiarrak dira.

Frantses ezkerak, orotan emanik zituen bere kontseilari-gaiak. Ez du, ordea, arrakasta gehiegirik bildu gure herrietan.

Hiru urteren buruan, S.H.A.S.ek ere emanen bide diu bere gizon-emazteak besteen lerroan. Anartean, herri gehienetan ongi finka dezala bere oinarria.

● Bertsolariak Makean genituen martxo honen zazpian. Han ziren Xanpun, Mattin, Ezponde, Mendiboure, Alkat, Arrosagay eta Hirigaray. Xalbador ere han beharra zen, baina laneo ixtripu baten ondorioz, begi bat galdurik baitu, ezin etorria izan zuen. Zorigaitz gogor hontan helerazten diogu ahal bezain ongi sendaturik ikusteko dugun nahi biziena.

Dezagun esan, berrehunen bat jendek interes haundiz segitu zituztela bertsolariak eman zituzten bertsoak, Mixel Itzainak edo apailaturik zituen gaiak bizi-biziki baitziren.

● Aldudeko gazteak ere ez dira lo. Piarres Larzabalén antzerkia «Nork hil du Oihanalde» antzestu ondoan, martxo honen 21ean, kantaldi bat munta-

tzen digute Etxamendi, Larralde, Erramuspe-Berterretxe eta Oskarbirekin. Horieta bestalde, Bidarraiko Zedarri anai-arrebak, lehen aldikotz entzuten ahalko dira, bai eta Bankako hiru gazte, frango poliki kantuz ari omen direnak.

Eta ez dira kantaldi horrekin gelditzekoak. Geroago, bertsoaldi bat ona muntatzekotan ditugu.

Biba zuek aldudak gazteok. Mendialdeko herri guztiek bide beretik jo behar lukete, amoreagatik eta lekuko jendeak noizean behin edan dezan egungo euskal kulturaren iturri bizitik.

● Frantziako Estatuan, Espainia-koan bezala, jendeak sobera hurbildik segitu gabe, minoria batek salbu, nukleardegien edo nuklear-zentralen programa aurrera doa. Gobernuaren herri-tarrei beren iritzirik galdatu gabe muntatu duten programa.

Eta zenbait hilabete hontan, E.D.F.a (Frantziako elektrikaren monopolioa duen elkarte) zenbait denbora hontan sekulako propaganda egiten ari omen da delako nuklearrola horien alde. Batez ere irakuskuntzaren mailan, zernahi liburu mota hedatuz atomoaz, nuklear indarraz, nukleardegietaz eta ingurumenaz. Bai eta diapositibak salgai emanez, filmak eskoletan pasatuz eta mintzaldiak antolatuz, nukleardegien bixitatzea eta irakasleei ikasaldi berezi batzuen egitea proposatuz.

Gobernuaren aldetik datorren haize horren ondoan, nukleardegien kontra direnak ere ari dira beren aldetik beste haize baten altxatzen, nukleardegiak egin beharrak diren lekuetako jendea argitzera entsaiatuz.

Zorigaitzez, ez dituzte alde direnen ahal berak...

● Beste berri bat, frantses gobernuak berriki hartu duena. Eta da, zapatagintzari emanen dion diru-laguntza. Industrian mota hau, kinka txarrean aurkitzen da Frantziako estatuan, batez ere lirak eta pezetak aldian aldi ukan dituzten desbaliatzearen ondok. Zeren Italiatik eta Espainiatik, oinetakoak biziki merke sartzen baitira, eta ondorioz lekukoek ezin saldua izaten baitute.

Neurri berri honek ere izanen du non zeri lot, Hazparnneko eta Mauleko zapata lantegiek orain duten langileriari gero ere lana segurtatzea.

GEXAN LANTZIRI

eibar

LEHENDAKARI
HAUTESKUNDEAK
ARRATE ELKARTEAN

Martxoaren 10ean eratu zen S.C.R. Arrate delako elkartearen urteroko Biltzar Nagusia. Araudiari dagokionez, zuzendaritzaren kontu emateaz gainera, lehendakari izendatzea izan ohi da honelako egunean.

Arrate elkartearen gestio sistema, sortu zeneko barne-estatutoen arauera, lehendakarikorra da, hots, Biltzarrak urtean behin lehendakaria hautatzen ahal du, eta lehendakari hautatu horren esku geratzen da gero bere eki-poa osatuko duten pertsonen aukera.

Orain dela hiru urte arte, lehendakari hautapen hau inolazko bortxapen eta hausturarik gabe eratu izaten zen. Ez zegoen egon inongo talderen eragin nabarmenik, kultur arazoetan saiatzeko prest egongo zen jenderik ere ez zegoen gehiegi, eta lehendakari hautapena etenik gabeko hildo klasiko batetan jarraitzen zen, aurreko urteko lehendakari-ordezkoa hurren urtean lehendakari izatera pasatuz.

Hala ere, duela hiru urte (1973) sortu zen lehen etena, hainbat gertakari sortarazitako erreakzioz. 1972 urteko zuzendaritzaren jokabidearekin bat ez etorritz, talde batek beste lehendakari bat proposatu zuen. Biltzarrak onartu egin zuen maioriaz, eta ondoko hiru urteetan talde horrek bere posizioa mantentzen ihardun du.

Geroztik, arazoa nahiko politikatu da, eta hainbat talderen arteko burrukak lehendakartzaren hauteskundeetan nabaritu egin izan dira. Ideologiaz agian iritzi mordoak bat biltzen bada ere, praktikan bi talde antagoniko dira elkarren kontra azaltzen direnak.

Bazkideak zortzirehun bat diren arren, biltzarrean %5 baino ez ohi zen lehen biltzen. Politikatzeko horrek jende gehiagok parte hartzea erakarri du, ordea. Iaz 104 bazkide bildu ziren Biltzar Nagusian, 79 aurreko bi urteetan markatutako linearen alde mintzatu zirelarik, eta 25, aldiz, kontra.

Aurten are gehiago prestatu da jendea, bai eta 159 bazkide berri egin ere, alde bakoitza bere postura indartu nahirik. Hauk honela, gaur egun elkar-teak dituen bazkideak 1022 dira.

AURTENGO BATZARREA

Esan bezala, martxoaren 10ean, eratu berri da aurtengo batzarre nagusia. Aitor Ibargutxi lehendakariak ireki zuen biltzarra, euskaraz. Ondoren, erdaraz, batzorde guztietako ordezkariak urtean zehar gertatutako programa eta kontuen berri eman zuten, biltzarrak onar ala arbuia ahal zezan. Erabat onartu zen.

Ondotik, lehendakari hautapena egin zen. Zuzendaritza-mahaia aurrengo urteko lehendakari berbera proposatu zuen. Aitor Ibargutxi alegia, eta beste-ren batek bere burua kargutarako azaltzen ote zuen edo galdetu. Erantzun gisa, bazkide batek hitzeginen du, zuzendaritzan ez daudela bazkideen arteko sektore guztiak errepresentatuak esanez, gauden garai hauetan jokabide

hori ez dela onargarri, eta, politik joko hori praktikan jarri, komunista, sozialista zein abertzale izanez elkarri lagunduz. Azkenik, zuzendaritzari «demokrata» izatea eskatzen dio (barre algarak entzuten dira). Mahaiko batek erantzuten dio, zuzendaritza gestiolari dela, eta ez inoren ordezkio, ejekutibo soil-soilik baizik. Errepresentatiboa dena lehendakaria dela, eta horretarako dela hain zuzen urteroko biltzar demokratikoa, maioriak hautatzen duen lehendakaria izendatzeko txaloak). Bestetik gabe, eta bigarren kandidatorik azaltzen ez delarik, botoetara jotzen da, eta 215 proposatuaren alde azaltzen dira, 27 kontra eta 16 hutsean.

GALDERANTZUNAK

Bazkide batek, aurreko urtean hitzaldi sailik handiena euskal kulturari buruz eratuia izan dela dio, eta ondo dagokeela, baina ia zergatik ez den langile kulturaz (cultura obrera) batere hitzaldirik eman galdetzen du. Hitzaldi batzordeko arduradunak erantzuten dio esanez, ez duela berak hasteko dikotomia hori ulertzen. Horrez gainera, ez dutela nahi luketen programan eratzten, ahal dutena baizik.

Bazkideak, berriz erantzuten du. Ez zuela «hori» esan nahi. Baina euskal kultura aipatzean zehaztasun gehiago egin behar litzatekeela. Berak ez dakiela gai horretaz askorik, baina bere buruari galdetzen diola, «galdetu baino ez», euskal kultura ez ote daitekeen langile kulturaren kontrakoa izan (txistuak). Horrez gainera, mahaiari galdetzen dio, ia langile kulturari buruzko zenbat hitzaldiren baimenak eskatu dituen eta zenbatena ezezkoa hartu. Arduradunak erantzuten dio bi modutan lan egin daitekeela: eman ahal izango ez diren programak burutuz, edo eman ahal izango direnak eratzuz. Posibilitateak ondo neurturik ari direla, eta salaketa hori egitea ez dela zilegi, era horretako hitzaldirik, legez behintzat, beste inon ere eman ahal izan ez direnez.

Elkarrizketa aurrera jarraitzen da denetarikoa gaiez. Galderantzun gehienak soziopolitikoei atxikiak zaizkie —ez beti koherentzia handiz— eta beste zenbait, ordea, elkartearen beraren barne-administrazioaz.

Azken aldean, lehendakari berria hautatu aurretik mintzatu zen bazkide berberak berriro ere hitzeginen du, komunistek ez dutela inoiz inolazko oztoporik ipini esanez, prest daudela laguntzeko, eta gaur guti badira ere, bihar-etzi gauzak aldrebes izan daitezkeela, eta nagusitasuna eskuz aldatu.

beasain

HAUSTERRE EGUNEZ

Egun horri dagokion Meza Nagusira eskoletako haurrak eraman zituzten. Betiko akatsa ordea, elizkizun honetan ere! Hizkuntza nahaste bat eta gehiegizko betekada. Guk uste genuen, Ama Birjinaren Jasokunde Parrokian ere, dotrina bi hizkuntzetan irakasten hasi zirenetik (ofizialki joan zen udazkenean) hobeki antolatuko zirela gauzok, baina dirudenez, oraindik ere, bada

zer egokiturik. Ikastolako nahiz beste ikastetxetako haur euskaldunek, ez dute erdaldunen aukera berdinek eta garaia da noski, haur euskaldun guztientzat (Ikastolako izan ala ez izan berdindak) elizkizunak prestatzeko. Bi elizkizun egin behar badira, egin egin behar dira eta ez kanon zati bat eta lau abestiz nahasi.

Bestalde eta jende helduari dagokionez, gauzak ez dabilta hobeki. «Denak ulertzen dutelako», gurasoentzat prestatuturiko hitzaldi, bilera eta abar, beti ere erdaraz izan ohi dira (zer esanik ez, parrokiak argitaratzen dituen egitarauak). Bada garaia euskaldunok aukera berdina izateko. Erantzuna ere noski antzekoa izan ohi da, baina 40 urtez jendea horretara bultzatu eta behartu ondoren (bestarik ezean), nola arraio jokatu du Beasaingo kristau euskaldun epelak?

ESTANDA S.A.

Berriro ere, lantegi honetaz ihardun beharrean naiz. Azkeneko azpitu nue-netik ere, egoera zerbait aldatu egin bide da eta. Hauzia galduz gero, langile bidaliak nahiz gainerontzekoak, ka-lean jarraitu dira. Baina bulegariak la-nean zihardutelarik, langileak joan eta inori sartzen ez utzearren, lantegia zaltzen egon ziren sailka gau eta egun. Egund batez, bulegariet sartzen ez utzi ezezik, heurak sartu ziren barrura eta goardazibilek atera arazi zituzten. Horiek horrela, langileak kanpoan utziak dira eta lantegia itxi egiten da mar-txoaren 8ra arte edo... Zer gertatuko da orduan? Auskalo! Esaten denez, egun horretan, bidalitakoak ez besteak hartzeko prest omen lantegia eta bidalitakoetatik batzuk ere bai hileko bat edo... berrartuaz... Hamar-hamabiko-ren bat ordea, inolaz ere ez.

Ikusi egin beharko da, egun horretan zer gertatzen den; zer proposatzen den benetan eta zer erantzuten den. Bitartean, txartel gorrista batzu atera dituzte eta kalean ugari darabiltza jendeak, paparrean itsatsita. Diru eskabiderik ere ez da falta, baina denen beharra izanen du noski bi hilabete eta gehiago borroka horretan daramanak. Kalean zenbait agerpen ere egin da ol-hu bikainez eta pankartzaz, baina goardazibilek azaltzean berehala izkutatuko behar noski. Bestalde, Gasteizkoak ere berotu du jendea eta greba deia ia egunoroko egia da.

Lanezaren susmoak ere nabari dira nonbait eta diru ezarenak ere bai beste nonbait. Guzti honek, pentsatu besterik ez dago, zer giro sortu duen.

IRAKASLEEN GREBA

B.U.P.-eko Irakasle diren P.N.N.-ak (Profesores No Numerarios) ere greban iraganak dituzte martxoaren 23-4 a. Eskabideak ez dira noski beste mundukoak eta ongi haizatuak dira asfal-dion. Hitzeez ez bide da kasorik egiten nahiz eta baietz esan, eta azkenik gre-bara jo behar, haintzakotzat hartzez gero...

Hauk denak eta garraioetako grebak, halako egoera berezi baten usaina eman dio martxoaren lehen aste honi. Hurrengoek hobetuko ahal dute egoe-ra, edo eta, behingoz, lainopetik argi-tara ateratzen lagunduko...

pasai donibane

MARTXOAREN 27AN

Horra bada berri pozgarri bat gure belarrietara eldu zitzaiguna, orain dela zenbait egun. Zer dela eta? EUSKAL HERRIKO HERRI IRRATIAK, Martxoaren 27an, 24 orduak zeharo EUAKARAZ arituko direla.

DIAPOSITIBAK

Itxas-mendi Elkarteko mendizale sailekoek, Martxoaren 12an, 1975garren urteko Otsailean, Mali Erresumara egin zen ibilaldiaren berri, eman zizkiguten diapositiben bidez.

Ibilaldi honetan, euskal mendizale-ekskaladore, historigile, etnologo eta abarrek osatutako talde batek, parte hartu zuen.

Ordu bete luzean, Nazio hortako ohi-turak, folklorea, eguneroko bizimodua, mendizaleen eskaladak, aintzinako arte azterketak eta abar, dastatu ahal izan genituen.

Martin Zabaletak eta Felipe Uriarte herriarrak, expedizio horretan parte hartu zuten bi mendizaleek, zuzendu zizkiguten diaposibak.

Zinema, erdizka bete zitzaigun; gehienak gaztetxo eta ume koxkor zirelarik.

HERIOTZA

Martxoaren 11an, Mamerta Belaun-zaran, Jazinto Sistiagaren alarguna zena, 72 urtetan hil zitzaigun. Goian Bego, Hilario, Josetxo eta Sofia seme-alabei, gure saminik gartsuena.

tolosa

XABIER LETE TOLOSAN

Kantaldi bi eman ditu Letek Tolosan, martxoaren 6an eta 7an. Jaialdi hauek Lizardi kultur elkarteak eratuak izan ziren. Jendez gainezka izan bazen ere larunbata gauean Iparragirre zinema aretoa, ez zen bete igande eguerdian.

Txalo ugari entzun zuten Xabierrek eta Antton Balberdek, merezi ere bai, maila hontako kanta saioak Euskal Herrian eratzen dituzten bitartean.

BATZARRE NAGUSIA IKASTOLAN

Martxoaren 9rako deituak izan ziren gurasoak, guraso talde batek, ikastolari aurreratu zion eskribu batez aditzera emateko.

Hitzaurre gisa Emeterio Zaldibiak agertu zuen: mundu aldakor honetan bizi garenez, guraso eta irakasleen pedagogi eskemak aldatu beharra, etor-

kizuna nolakoa den ikas, eta hurrek mundu horri aurre egiteko hezi beharra, nortasun osoaz beren bizi bidea molda dezaten.

Hortarako, irakasleok eta gurasoak batera lan egin behar dugu esanaz, bukatu zuen.

Ondoren ikastolako lehendakari den Joxe Mikel Zeberioek laburki eman zuen, lehen aipatutako guraso taldeko zenbaiten laguntzaz, hauek prestatutako araua:

Lan-taldeak antolatu bi gaiet buruz: ekonomikoa eta pedagogikoa. Bata, ekonomia arazoa konpontzeko bide berriak bilatuaz, klase sozial guztiak leku izan dezaten ikastolan; bestea, pedagogikoa, ikastolak behar dituen aldaketa bideak bilatzera zuzendua.

Hau dena helburu hauek aurrean izanik:

1.º Kontzientzia hartzea, ikastolaren lanaz, euskararen, euskalduntzearen eta herriak dituen arazo sozialez.

2.º Heziketa, guraso guztien eskutian izan dadin.

3.º Haurraren heziketa ezagutzea.

Lehen pauso bezala, ikastolak lau hitzaldi eratu ditu. Lehendabizikoa Mikel Ugaldek emana izan da, gai honi buruz: Zer da ikastola? Zeintzuk dira bere azken helburuak, pedagogi berriak dioenez?

Bigarren, martxoaren 18an, arratsaldeko 8etan izango da. Gaiari zer desberdintasun daude ikastola eta beste edozein eskola erlijioso edo estatutaren artean? Hizlaria: Iñaki Usabiaga.

Hirugarrena, ordu berean, martxoaren 25ean. Gaiak: Ikastola, iritxi politiko desberdinen zentro bezala. Nortzuk zuzendu behar dute ikastola, herri osoaren nahia gorde dezan? Zer bide erabil dezake minoriak ikastolaren bidea aldatzeko eta onartzeko? Hizlaria: Cacho jesuita.

Laugarrena, apirilaren 1ean. Gaiak: Tolosako ikastola eta bere ingurua; azken urte hauen azterketa. Ikastola berri baten beharra? B.U.P. beharra?

Hurrengo batzarrea martxoaren 23ean izango da, talde-lan hauei nolako eraketa eman dakiekeen ikusteko.

zaldibia

GURASO ELKARTEA

Hil honen zazpian bildu zen Zaldibiko Guraso Elkartearen urteoroko bilera nagusian. Berrogeita hamarrez azpitik izango ginen parte hartu genuenak; benetan tristeza dugu hau, guraso elkarteak 200 soziotik gora dituela jakinez gero. Zer gertatu ote zen? Ordu txarra? Eguraldi ona? Lasaieria? Zer?

Dela dela etorri zen jendea aski kezkatia dela uste dugu eta hain zuzen horixe aztertu zen: ea jende gehiago zergatik ez zen etortzen.

Gure iritziz giroa aldatua dago dela sei edo zazpi urtetik honera. Nahiz eta orduko helburu berdina izan Elkarrekin gaur ere eta beti bide hori

markatu baditeke taktika aldetik edo akatsen batzuk izatea; bazkide zenbaiten formazioari zegokion baina pauso luzeagoak ematea, baina bestalde gaurko egoeraren eta giroaren gurrupilaren ardatz dinamikoari lotuta bueltak eman behar. Nola konpondu arazo bi hauek? Batabestearengana konpren-sioa, gauzak neurtuta egitea, egunoro gehiago ikasteko eta lan egiteko gogoia eta borondate ona edukitzea da bide bakarra.

Besterik ezean kontuak esateko berderen elkarrekin biltzeak aski aberastu eta jantziok ginuzke. Bakoitak ahal duena ipini dezagun. Hasi gaitezen berriro ere biltzen. Bide batez adierazi nahi dizuegu larunbat eta jai iluntzetarako tabernako zerbitzio guziak izango dirala denbora gutxi barru.

Saia gaitezen denok zerbitzetan eta (berriz diot) etorri ahal duzun maizena elkartera.

Denok ala inor ez

Dena ala ezer ez.

Hurrengoan ere gai honekin jarraituko dugu: Guraso elkartearen inportantzia eta Guraso Elkarte eta Gazteak bi puntu hauek aztertuko ditugu.

KULTUR ASTEA

Martxan jarrita daukate Zaldibitarrek Euskal kultur aste bat hil honen 27an hasi eta Jorrailaren 4ean bukatzen dela. Hasera, bertso saio batekin emango zaio, gero liburu eta diskoen azoka, konferentzi, teatro eta abarrek jarraitu Euskal abesti jai aldi batekin bukatzeko.

Zehaztasun gehiago emango ditugu, hurrengo sailetan.

oriako alegi

AUTOPISTAK HERRIA BI PUSKOTAN ZATITUKO OTE DU?

Zenbait kezka eta zalantza bada herrian, autopista herritik pasa behar duten honekin. Honen nondik norakoa eginik behar luke, gure ustez; horrela jakingo genuke guziok nondik nora pasaraztea pentsatzen duten. Herriko Etxeak xehetasun guztiz jakin behar du nondik nora eta nola doan, bere baimena ematerako.

Ikusten da, herriarentzat garrantzi handiko gauza dela. Batez ere, herria erdibitzeko denean. Ez da harritzekoa herrian zenbait kezka sortzea. Zalantza hauek horrela direla, Herriko Etxeak herriari honen berri piskabat eman behar lioke. Jendea bil eta, guzian artean gorabeherak aztertu, eta azkenean herriari komeni zaion postura batera iritxi.

Eta prest egon biharamunerako, izan ere egia da, autopistakoek bera beroiei komeni zaion iritzia izango du, baina herriak ere berea izango du. Orduan zein iritziri jarraitu behar dio Herriko Etxeak?

“A CLOCKWORK ORANGE”

Bizpahiru urteren buruan heldu da Ego Euskal Herrira ere filma madarikatua. Galdetzen badugu, zergaitik horrelako atzeraldia, politika eta etika sagaratuen aldeko erantzuna jasoko da. Orain, berriz, giroa aldatu omen den ezker, orain hilaibete batzuk bekatu larrienetakoa zatekena, orain ikus daiteke. Hainbeste, aldatu ote gara egun batzuetan? Bapatean hazi ahal gara euskaldunok eta Espainiako estatupean dauden herri guztiak? Gizon baten hatzaparretan erdi hilik geundela adierazten ote du egungo «zabaltasun» honek? Lehendik ere gure herrikideak helduak ez ote ziren?

Bilboko «ASTORIA 2» zinetoki aurrean zegoen jendetzak, zinea ikusteko gogoak biziki irauten duela esan nahi du. Gaia, debekua, beste lekuetako harrera ona, eztabaida hotsa etab., asko zorrozten ditu hortzak gure artean. Ongi etorri, arrazoi guztien hoiengatik, Stanley Kubrik madarikatu hori!

ETA XORIZ BETETA
BALDIN BADAUKAZU
BALDIN BADAUKAZU
SONBRERO TXIT

POLIT HAU
LASTER EROSAZU.
ESKUI EZKER ALDETIK.
ALPISTEJA JAR ZAZU
JAN BI ALDETIKAN
BIZKOR
AL BALDIN BADUZU
NAHIZ ESPETXERATUA
EZETZ ESANGOZU.

ANTHONY BURGEESSEN ELA-
BERRIA, ZINE-HARI BIKAINA

Filma ikusi ondoren, uste bezain ona iruditu zitzaidan. Anthony Burgess elaberria, Minotauron argitaratua, irakurri orduko, zine mintzairan idatzita zegoela berehala ohartu nintzen, eta handik zine hari onenetako bat atera zitekeela ere bai. Alde hortatik Stanley Kubrikek zor handi bat dio elaberrigileari. Lana erraztu baitio... Bestalde honelako iritziak entzuten nituen nonnahi: «ez dut behin ere hainbeste gogorkeriarik ikusi», «ne-reak botatzeko gogoak sumatzen nuen ikusterakoan», «bortxakeriaz ari da filma», «berebiziko bortxakeria, biluzkeria eta beste goxokeria asko agertzen du». Filma honen bitartez, berriro ere, Stanley Kubrikek, bere gaitasuna azaldu digu, eta etorkizunaz badituela ideia franko eta ugari.

Oraingo honetan ere, Stanley Kubrikek gaur egungo arazo latza bati heltzen dio: indarkeria eta etorkizun beltzari. Hasi baino lehen, esan nahi nuke, ordea, pentsaraztera bultzatzen gaituen filma edo beste obraren bat, arrazoi horrexegatik bakarrik bada ere, ontzat eta ikusgarritzat hartzen dudala. Bada garaia beste madarikazio beltzak uxatzeko...

BORTXA, BORTXAKERIA, BOR-
TXALARIAK eta SENDATZEKO
SENDABIDEAK

Alex, gazte astakirten kankailu bat, ederra, biziustaintsua, bortxalari latza bihurtu da. Ez da esaten zergatik: hala da. Beste lagunaren arteko «klan» batean eta gauez, izugarritzko orjiak egiten ditu: jo, makildu, izorratu, zapuztu, hil eta zanpatu, gorrotoz hartutako nornahi kolpez lehertu eta utzi, ahal den guztia hankaz gora bota: hitz batez, gogoak eskatzen diona egiten du. Eginkizun horretan bere indar basatirenak azaltzen ditu eta horrela lasaitzen da. Ez du ez legerik ez maitasunik ez eta bizilegerik. Dagoena puskatu, txikitu: bortxa, gorrotoa, odolua. Odolusaina ernetzen du, odolusainean sumatzen du bere bizi helburua. Anarkista borobila, burutik zangoetara. Eta, hori, antza, arrazoinik gabe: ahatik, barruak, esteek eskatzen diotelako...: sadiko, odolatzale. Indarkume, indareragile, indarbazkalaria...

Halako batean, eta bere kidekoen salakuntza zikinaz, poliziek hartu eta

barrura sartzen dute. Hango kolpeak, odolixurtzeak, gorroto eta basakeriak...! LEGE BARRUAN, hots, LEGEAREN izenean, noski, txo!

Handik espetxera. Espetxean ere, bortxa. Mutila zenbaki bihurtzen dute, espetxeko zaindarien menpeko, gogohutspeko. Estatuak sortu duen giza gaiztoen zainzaileen menpeko, hain zuzen. Gogorkeria da jaun eta jabe han ere. Gogorkeria da «gaiztoak» sendatzeko bide egokiena... Gogorkeriarren aurka gogorkeria berdina. Hori da gizabidea!

Estatuak, ordea, zerbait hoberik asmatu zuen, asmatu. Zientziak, berebiziko sorginkeria asmatu zuen; horrelako basati eta bestelako gizarteko etsaiak ezereztzeko: herioak gutxitu eta gizonak sendatu. Arriskutsua da, baina, zergatik ez saia? Sendagai horrek, badu, bere kukua: erabateko osasuna sortzen du eta sendatu ezker ez dago berriro gaixotzerik. Giza-gaiztoa, gizakume zuzen eta jatorra bihurtzen da hartzen duena.

Alex gizagaixoa sendabidean jartzen da. Eta sendatzeko, pelikulak ikustarazten dizkiote. Nahi eta nahi ez: ikusi eta ikusi, begietatik, pelikula bidez, odola, gorrotoa eta era guztietako bortizkeria, oldarkeria etab. ikustarazten diote... zein oker, txar eta arbuigarri den ikus dadin. Hain garbi ikustarazten diote, larriak botatzeko gogoak sortzen bait zaizkio ikusi orduko... Eta kitto: SENDATUA dago. Mutilak, NAHI ETA NAHI EZ EZIN DU bortxarik egin, indarkeriaz baliatzen. Ikusi orduko, plast, botatzeko gogoak... Estatu gizonak, berriz, nahi zuena lortu zuten: horrela «gaizto» guztiak sendatu eta gaiztakeria guztiak suntsitu. Bakea behin betirako jaso...

Irten da Alex zorigaiztokoa gaixotegitik. Etxean ez diote harrera onik egiten. Bere burua bota nahi du, baina ezin. Lehen berak jo zituenak —zaharrrak, errenak etab.— denak beraren aurka jo eta jo. Poliziak ere, sekulako kolpeak ematen dizkiote... bera uste bai dute kaleetan —lehen bezala— xitilak sortzen dituen. Eta, kontuan har, lehengo okerkerikideak orain polizi bihurtu direla... indarkeria lege babesean jarririk!

Etxetik botea, poliziak hankapetu eta hil zorian utzia... mutila erdi hilik etxe bateko babesa eskatuz, aspaldian berak bortxatu zuen familia batek hartzen du... ez ezagunik! Zoria! Etxekojauna, estatuen aurka dabilen idazle

iraultzaile omen... eta, noski, mutil hau, ESTATU GIZONEN GAIZTAKE-RIEN LEKUKO BIZI-BIZIA GERTA DAI-TEKE, estatu etsaien aintzindari. Eta nola? Ba, bere burua leihotik behera botatzea bultzatu mutila eta, hara, hortxe: ESTATUAK, SENDATU EZ BAI-NA, ERAIL EGIN DU GAZTEA. Ez dago horretako eskubiderik, ezin gintezke horrelako gizonen menpeko izan, ez baida hori agintari itxura! Bestelakoak behar ditugu.

Alex, goiko pisutik erorita ere ez da hiltzen. Sendatu, baizik. Zer dela eta? Bere burua botatzea, BERAK ERA-BAKI DUELAKO. Eta apurka-apurka be-
re onera etortzen da. «BERE ONERA» diot, nahiz eta BORTXALARI HUTSA IZATEA erabaki, lehen bezala.

Ez dira, ordea, Alexen zorigaitzak hemen mugatzen. Alex bere buruaren jabe dela oharturik, Estatu gizonak, egoeraz baliatzea maltzurki erabaki-
tzen dute. Polizi bihurtzea ez litzateke gaizki gertatuko. Dena dela, estatu gi-
zonak han doaz gaixotegira, Alexen
aldeko direla itxuratzten eta berak na-
hi litzuzkeen dohainak eskainiz: stereo-
a eta Beethovenen diskoak.

LABURPEN GISA

Esandako hori irudimenez jantzita, zine gisara garbi-garbi esaten zaigu filma zukutsu honetan. Ez noa zine aldetik aztertzeraz, nahiz eta zine mintzairatik nere ondorioak atera, irakur-
keta lasai bat egin ondoren. Beste go-
goetara joan nahi nuke laburpen ze-
hatz bat emanaz.

Filma honen mami egitura hauxe da:

a) **Gizarte aurreratu eta goiindus-
trializatu batean BORTXAK kutsatzen
ditu maila guztiak.** Gizonak ez du ezer
balio. Alex bortxalari da; gurasoak,
bere ezmaitasun bidez, bortxalari di-
ra; legegizonak zer esanik ez; ertzai-
nak bortxalari babestuak; estatua, be-
re jabetza lortu nahirik besteren axo-
larik ez du; estatuaren gizabidea hau-
xe da: bortxalarien kontra, bortxa. Es-
tatuaren aurka indarrez eta bortxaz
ari denak, har dezala estatuaren in-
darra eta bortxa neurri berean. Zien-
tzia, estatu gizonen menpeko dihar-
duen ezker, menperatzaile eta bortxa-
lari da; estatuaren etsaiak, aldiko es-
tatu gizonen aurka, metodo berdina-
z, eta jabetza lortu nahirik dabilzan bi-
tarteetan, heurek ere bortxalari hutsak
etab...

b) **Maitasun eza ikaragarriak lotzen
gaitu gure bortxakeria gurdari eta ho-
ri horrela delarik, gure harremanak ez
dira gizakumeen arteko harremanak,**
indar desberdinen arteko tirabira bai-
zik. Nork indar gehiago izan, hark ira-
bazi, hura jabe. Jabetza, baita, helbu-
ru eta xede bakarra.

c) **Noski, indar handiagoaz, balia-
tzen denak, indar handiagoz jotzen du.**

d) **Eta oraindik: era guztitako in-
darkeria, zapaltzaile baldin bada, in-
darkeria handiagoaz baliatzen dena in-
dar zapaltzaile handiagoa da.** Ez dago
zalantzarik: Alex baino askoz ere za-
paltzaile bortxalariagoak dira espe-
txean, lege barruan ohinperatzen du-
tenak.

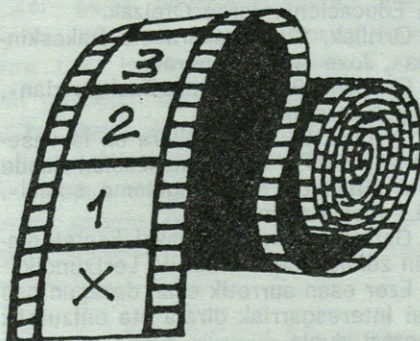
Hori bagenekien, eta genekielako,
ez neska eder franko bilutsik ager-
tzen direlako, debekatua izan da, Stan-
ley Kubriken filma zoragarri hau. Eta
hau nekez jaso duenari, errealitatea
eta guztion oinazeak, irudiak baino ja-
saezinoak direla esango nioke be-
larrira, maitakiro. Ala ez?

STANLEY KUBRIKEN
ESANNAHIA

Lehenik, aurreko lerroetan esanda-
koa. Bigarrenik, etikazko arazo bat. Zi-
negilea ez dabil txantxetan. Sakonera
jotzen du. Berak ere badaki zein bel-
durgarria den bortxa, indarra. Baina,
handiagoa gizonaren askatasuna. Gi-
zonak zerbait erabakitzen duenean
INORK EZ DU ESKUBIDERIK ERABA-
KI HORI INDARREZ KENTZEKO, na-
hiz eta erabakia gogorra izan. Inda-
rraren aurka indarra jaso behar dela
esaten duenak, ikus beza filma hau,
arren, eta halaz ere, hortan jarraitzen
badu, hauxe diot: zeinek indar gehia-
go, hura garaile, hots: metrailetan kon-
tra, abotsa ez jaso, metraileta baizik.

GIZONA GIZON DA, BERE ERABA-
KIEN JABE. Stanley Kubrikek hori al-
darrikatzen digu ozenki, bere filma
madarikatu honen bitartez. Ez esan
gaurkotasanik ez duela, gero! Beste
kontua da, nola eta zergatik gizon ba-
tek erabakitzen duen. Gizonak «hone-
la» jokatu nahi badu, gizonki jokatzeara,
«honela» jokatzeara datza. «Honelako»
erabakiaren ondorioak mingarriak ba-
dira, halaz ere, ez dago eskubiderik,
«beste hontara» gizona ibil dadin, gi-
zonari bultzatzeko. Gizona libre bal-
din bada, EZIN DEZAKE EZER NAHI
ETA NAHI EZ EGIN. GIZONA BAINO
HANDIAGORIK EZ BAITAGO tartean.

Jesus Mari ZALAKAIN

HITZALDIAK

Madrildik

Z. Argiaren azken alean azaldu ze-
nez, hitzaldi sail bat eratu da Madril-
en. Aralargo S. Migelen Anaitasunaren ba-
besean, hain zuzen. Bazen garaia! Az-
ken urte hauetan, izan ere, ez baita ho-
rrelakorik posible izan Madril-
en. Eta premia gorria nabaitzen zen. Jendearen
harrera ezin hobeak, hori adierazten
digu, argi eta garbi.

Beraz, mila oztopo gainditu ondoren,
sail hau eratzea posible izan da. Izan
ere, bostehun kilometroko tartea ozto-
po bat da. Eta medio handirik ere, ez
da izan, egia esan. Madrilgo euskaldun-
goa larru gorri dago alde honetatik.
Ea azaltzen hasi diren asmo hoiek egia
bihurtzen diren. Hala bedi!

Lehen hitzaldia izan dugu, bada. Mar-
txoaren 4ean, hain zuzen. Hau da, Gas-
teizko gertakizun beltzen hurrengo egu-
nean. Eta hizlaria, Carlos Caballero...
gasteiztarra! Bazegoen, beraz, halako
giro ilun xamar bat. Agian, euskaldu-
non artean nahiko garbi zegoen nola
joka. Baina Madrilgo unibertsitari «pro-
grek», esate baterako, zer? Ez ote zu-
ten, berriz ere, hanka sartuko?

Giro honetan hasera eman genion hi-
tzaldiari. Hizlaria, esan dugunez, Car-
los Caballero. Gaia, Ikastolak.

Caballeroren lehen hitzak minutu ba-
teko ixilaldia eskatzeko izan ziren. Be-
rak esan zuenez, okupazioko indarrek
bezperan hildako hiru langile euskal-
dunen oroipenez. Hau esan orduko, han
zutitu ginen denok, kopeta ilunez. Eta
ixiltasun osoan egon, minutu batean.
Ondo ulertu genuen denok ixilaldi ha-
ren esanahia. Eta ez zen besteren be-
harrik izan.

Orduan hasi zuen Carlosek bere hi-
tzaldia. Ordu beteko hitzaldi mamitsua.
Mamitsuegia, esango nuke, laburpen
bat egiteko. Beraz, ez ditut gauza zeha-
tzak aipatuko. Zer edo zer aipatzekotan
zera aipatuko nuke, alegia, Carlosek
hitzaldian zehar erabili zuen tesi na-
gusia. Tesia, laburki, hauxe da:

Ikastolak, herri ekintza bat dira. Be-
raz, herriaren egoera politiko eta eko-
nomikoari oso lotuak dagozkio. Hau
honela izanik, ikastolen arazoa herri
mailan aztertu behar da. Herriak dituen
oztopoak izango ditu ikastolak oztopo.
Herriaren etsaiak izango ditu ikastolak
etsai.

Lotura hau exenplu askoz adierazi
zuen Carlosek. Bi aipatuko ditut he-
men, une honetan gaurkotasan osoa
baitute. Lehenik, autonomia arazoa.
Kontzertu ekonomikoa dela, Estatutoa
dela edo Foruak, izango ote du Euskal
Herriak askatasunerako biderik? Gai
honi buruz, oso garbi azaldu zigun Car-
losek Euskal Herriaren autonomiak

ikastolek duten zenbait oztopo gaindituko lituzkeela.

Bigarrenik, sozialimperialismoaren arazoa. Ezagun denez P. S. O. E. taldea herriaren etsai azaldu zaigu, Felipe Gonzalez famatuari esker. Ez da bakarra. Ez eta gaurko kontua, aspaldikoa baizik. Garbi asko mintzatu zen Caballero sozialimperialismoari buruz. Zenbait ikastolatan egin duten jokoa salatu zuen. Ikastolak herri ekinza bat izanik, herriaren etsaiak ikastolen etsai bilakatzen baitira.

Hitz hauekin bukatu zuen Caballerok bere hitzaldia: «Geroari begira, ikastolak herriaren etorkizunari lotuak daude. Herria ekonomia mailan eta politika mailan indartzen bada, neurri berean indartuko dira ikastolak».

Hitzaldi ondoren, galderak. Denetarik izan zen. Galdera txepelak eta galdera gaiztoak. Nahiko ondo erantzun zuen Carlosek. Adibidez:

—«Sozialimperialismoa aipatu duzu. Zer da? Nortzu dira? Nola jokatzeko dute?»

—«Hitz bitan esan daiteke. Ezkerreko talde sukursalistek osatzen dute sozialimperialismoa».

—«Bainan... Nor? Zergatik? Nola... Zer...?»

—«Abertzale bati ez legoke guzti hori adierazi beharrik».

Hitzaldi mamitsua, beraz, Caballero-rena. Entzuleok, hirurehun inguru. Geroa, egoera gogoan harturik, ezin hobe.

Ederki hasi da Madrilgo euskal ekin-tza hau. Honela buka dadila!

Gernikan

Martxoaren 15etik 22ra izango da. Ale hau argitaratzerako astearen aurrean aldekoak eginak izango dira.

Ekonomia eta gizarteaz Andoni Kaiero mintzatzeko zen. 1936ko *Estatutoaz*, Xabier Arallus, *Euskal Herriko Literatura bidez*, Mikel Zarate. Tartean *Nortasuna* filma erakusteko zen eta Ur-

nietako «Egi-billa» taldeak *Mugausleak* antzesteko.

Eta, hona, azken eguneko berri: Martxoaren 20an, Portugaleteko «Danok Bat» eta *bertsolariak*.

Martxoaren 21ean, *Euskal jaia*, abeslariak eta dantzariak.

Martxoaren 22an, *hitzaldia*: baserriko eragintzak gaiak, J. Olaizola eta Jon Egileor jaunek.

Martxoaren 19-20 eta 21ean Euskal Liburu eta disko azoka.

Hernani

Heziketa eta herriko kulturak irakaskuntzan duten garrantziaz oharturik, hitzaldi saila antolatu du Hernaniko URUMEA ikastolak, Juan Olano fundazioaren laguntzarekin.

Dirudienaz, hitzaldi batzuk erdaraz eta besteak euskaraz dira. Martxoaren 3an eta 10ean eman ziren lehen bi hitzaldiak. *Gaurko euskal Poesia eta kantagintza Euskal Herrian* gaiari buruz Xabier Letek. *Educación y desarrollo* gaiak Jon Beitiak.

Hona hemendik aurrerako hitzaldi eta hizlarien zerrenda:

Epailak, 24: «Erriko aur literatura irakaskintzan», Manuel Lekuonak.

Jorrrailak, 7: «Importancia de la danza en la educación», J. A. Urbeltzek.

Jorrrailak, 28: «Las artes plásticas y la Educación», Jorge Oteizak.

Orrillak, 12: «Euskera eta Irakaskintza», Joxe Angel Irigaraiak.

Orrillak, 19: «Bizkaiera Euskalerrian», Mikel Zaratek.

Orrillak, 26: «El Euskera en la enseñanza, camino de normalización desde una situación de bilingüismo social», M.ª Jose Azurmendik.

Garagarrillak, 2: «Euskal kantategiaren zenbait berri», Benito Lertxundik.

Ezer esan aurretik esan dezagun oso gai interesgarriak direla eta entzuteak merezi duela.

Hitzaldi batzuk euskaraz eta besteak erdaraz, zergatik diren ez dakigu. Entzuleei begira ala hizlariari begira egin da aukera hori?

Eta azkenik batu bidean borondate on pixka bat jar dezatela eskatuko genieke Hernaniko ikastolako zuzendariari. Hilan izenak bederen! Zeren izenean alfabetatzen dira Hernaniko haurrak ia beste inon ez bezala?

Haurren esku balego beste ikastolako antzera eta arabera ikastea erabakiko lukete, noski. Baina isil gaitzen.

Hernaniko jendeak hori dituen hitzaldi interesgarri batzuk. Ez dira nolanahi baztartzeko gaiak.

Donostia

Xabier Leteren hitzaldiaren gaia «euskal musika herrikoia historian zehar» da, eta puntu hauetan oinarrituko da.

1.—Erdiaroko iak. Orduko borrokan kontestoa azaldu. Eresi eta kantu batzuen analisisa.

2.—Berteretxeren kantuen azterketa poetiko-musikala. Euskal bertsoen teknika aztertu, D. Manuel Lekuonaren teoriaren oinarrituz.

3.—XVI-XVII-XVIII mendetako Xuberoako amodiozko kantuak.

4.—Guipuzkoako XVIII. mendea eta aita Larramendiren teoriak eragindako pizkunde literario, folkloriko eta musikala. Juan Ignacio Iztueta-aren azterketa, folklozeale eta sortzaile bezala.

5.—Frantziako guduen eta Napoleonen erasoaren eraginez sortzen den herriko kantu sorta. Euskal herriko gogoak, garaiko kantuen bidez.

6.—Karlistaden eragina.

7.—Erromantizismoa Euskal Herrian: Etxahun, xuberoarra, eta Iparragirre.

8.—XIX. gizaldiaren amaiera eta XX. goaren hasierako folkloristak. Kantu-bildumak; Salaberry, Gallop, Azkue, Donosti etab.

9.—Gerra ostekoa eta gaur egungoa: Ez dok Amairuren esanahia.

Oharra: pundurik garrantzitsuenak azken izanen da hitzaldian, eta horretaz mintzatzeko zaigu Lete, batez ere.

Mahai ingurua gaurko euskal kantagintza buruzkoa izanen da.

Bertan, Xabier Letek, Gontzal Mendibilek, Laboak, Arzek, Joxe Ramon Belokik eta Iñaki Beobidek hartuko dute parte, Beobide delarik moderadore.

Bakoitzak bere inguruko kantarien ikuspegia edo eta bere egoeratik iritzia ematea nahi genuke, laburki, gero denon arteko elkar hizketara pasa ahal izateko.

Euskaraz izanen lirateke biak. Eta aretoa, Kresala elkarteak, (euskal-herria 9).

Hilaren 22an eta 24ean, arratsaldeko 7,30etan.

Luma bazuelarik eta hizkuntza arrotz ez zaionez, zerbait baino gehiago mindu dena mintzatu zaigu. Ase-nahirik eta ase-beharrik ba ote doakio joan-joanka dabilen Irigoieni?

Poetaren «orain bihotza urtua dardukat, gatza uretan bezala bihotzera-tu zaio Juan Mari Irigoieni, eta oilarraren promesak benetan kukurruku egin diezaion astindu du bere luma. Hiritik itzulia ez bai da lur-lanetan hastekoa.

Bederatziurrenen asperrez eta errogatiben lor-ezinez ihardun beharrak ez du Irigoien kezkatu, ekintza orokorra eta lan apala mugatzen ikasi bai zuen bere eguneroko enbidoan. Berriz diet zatikerietan murgilduei, ekintza orokorra eta lan apala mugatu behar direla.

Zuzen idaztearen bi baldintzapenen oreka irristagarriak mugatzen ditu bihotza eta burua, burutik datorkigun argia bihotzaratzen dugunean, eta bihotzari darion sentipena bururatzerakoan sortzen bai da estiloa.

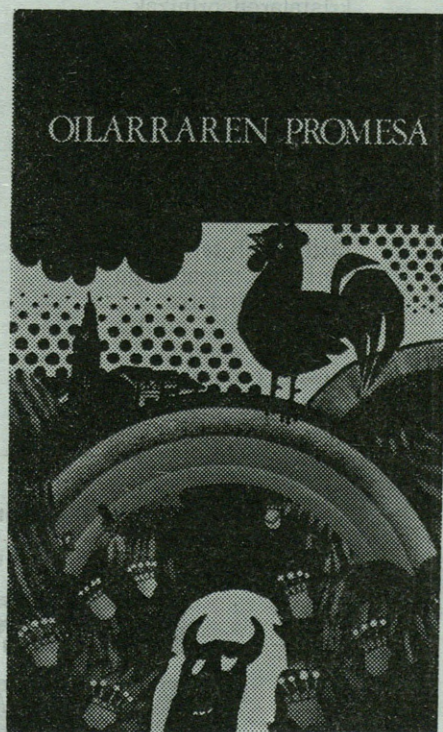
Irigoienek noiz behinka oreka hori galdu eta irrist egiten duela bere nobelan esaten badute ere, ez diet arrazoinik ukatuko, baina gure paisajea, gure ttikitako paisajea, gure kalea, gure ttikitako kalea ondatu dizkigutenean, sentipena nagusitzen da eta gorrotoa dario bihotzak, edo ezina dario bihotzak, edo maitasuna dario bihotzak.

Irigoienek kasoan, hirurak bat dira bere Altza maitea gogoratzean, Azpil, deabruen madarikazio gogorra jasan behar duen Azpil ez bai da Altza herria besterik. Hirigoienek hautzaroko Altza:

Azpilek bere nortasun berezia du. Eta herri batek, han edo hemen, gertaera honetan edo beste hartan oinarritzen badu bere nortasuna, Azpilek bere iturri berezietan oinarritzen du berea.

Irigoienek tesia garbia da. Utz dezagun politikoa eta har, berriz, herri-gintzari buruzkoa. Harrigarri da zein gutti idatzi den gure herrian herrigintzaz. Planifikatze ezak gure etxea, gure kalea, gure mendia, gure bihotza odolustu duenean ere, han gertatu ga-

JUAN MARI IRIGOIEN: OILARRAK ETA PROMESAK (1)

ra berriro ere, denok batera eta denok itsu, odolik gabe eta odola hustu zaigula konturatu gabe. Hauxe esan nahi digu, hain zuzen, Irigoienek.

Zer gerta badaezpadakoaren zain egoten jakin ez dugunon herria dugu gure hau, herrigintzan, politikan eta sail gutzietan egoeraren atzetik jakatu bai dugu. Aurreratzen eta tantoak egiten dakitenena da gizartea eta ez beti kontra ari garenona. Prebisio faltaren gaztelu hesia! Gure zozoaren egitea herriaren ikustetik gibeleratzea bai da.

Idaztera uzkur garenok lau urratse-

tan gara, zerbait definitiboa bururatu nahi izaten bai dugu sei egunetan.

Hala ere, zenbat ikus, hainbat itsua-goxe garenez, hitza atsoen berdina izan ez dadin eta lurra nonahi ikaratzeko joritu behar dugu herrigintza.

Kontura gaitezen, eta Gipuzkoa mailan soilik, Mutrikutik Irunera, Lasartetik Zegamara, eta inguru guzietatik minguru guzietara zabaldu dela astakeria, Pandoraren kutxan ere kabituko ez litzatekeen itsumen hondatzaila.

Eta izorrotzaileak denok garela esan beharra dago, izorramenduaren trauma ere denok paso dugula esaten dugun bezalaxe.

Juan Mari Irigoienek jaso duen bezala. Bere jaioterria Altza da. Beno, ez da hainbesteraino ere. Bere jaioterria Altza izan zen, eta, egun batez, bere bertsolari abotsa lehortu zion Altzari hizkuntza arrotz batek, aurre-rapena «spray» botetan etorri eta simaur usainak kendu zizkion kaleari, zelaian berdea ihartu zitzaion hainbat etxe, denak berdin, denak hiltzaile, eraikiz. Hil egin zen Altza, eta tontor batetan dago bertakoa zen eliza, heriotza isilaren oroigarri.

Baina alderdi guztietan gertatzen ari zaiguna da: Guk esanago, izorrotzaileak hainbat egoskorrago. Eta egoskorkeriaren organigrama altzaruzko armiarma-sarea da.

Joka dezagun joka Orixeren azken alternatibaz:

*Zatozkida Goi Arnas
eizu nerekin lan
Erri baten arnasa
mamitu dezan.
Geroak esan beza
«Erri bat izan zan»
edo-ta ats emalogun
ontan iraun dezan.*

Irigoienek salatzen duen easotarren (donostiarren) maltzurkeria, eta denok salatzen dugun madrilleriaren ardatz eraman-ezinak erakusten digu Irigoienek deabruak:

*Bertan dugu deabrua. Ez dugu
froga gehiago behar... Iraultza berdearen itxaropena...*

ANJEL LERTXUNDI

— 1 —

Hernaniko ballara
paketsu batean,
Onyi eta Agiña
mendien tartean;
len pagadi ziranak
gaur piñu artean,
baserritxo bat dago
Jaunaren pakean.

— 2 —

Orrek, «Txabolategi»
du bere izena,
bertsolari bat bazan
txukun ta zuzena.
Antxe jaio ta bertan
bizi izan zana,
etxearen izenez
deitzen ziotena.

— 3 —

Txabolategi lengo
gizaldikoa zan,
munduan ibilia
bertsolari gisan.
Sagardotegietan
baita ere plazan,
aren entzute ona
nork ez degu izan?

— 4 —

Txabolategirenak
bertsoa ugari,
entzuten nion nere
aitona zanari.
Zertatik il zan ere
ark esana neri,
gaur bertsotan jarriko
dizu et zueri.

— 5 —

Lantokira esnea
Txabolategiri,
emazteak eraman
oi zion berari;
bidean zeramala
botilla erori,
lepo-lepotik autsi
bañan ez ixuri.

— 6 —

Emazteak botilla
senarrari eman,
esanaz, nola autsi
zitzaion bidean;
bañan ardura gabe
ark esnea edan,
eta kristal printza bat
sartu sabelean.

— 7 —

Este danak zulatu
kristalaren printzak,
ta ezin asko iraun
munduko bizitzak;
bertsotan jarri zuan
bere eriotzak,
Jesusi eskeñiaz
azkeneko itzak.

— 8 —

Bertso eder xamur bat
gutziz zerutarra,
norbaitek eman zion
artarako indarra.
Itz neurtuzko otoitza
ta azken agurra,
bukatu ordurako
il omen zan, orra!

— 9 —

Txabolategi gizon
fedea aundikoa,
il zorian Jaunari
kantatutakoa.
Uste det erakutsi
zuala naikoa,
bertsolaria zala
ben-benetakoa.

— 10 —

Naiz ta bertsolariak
izan berekiko,
jatorrizko doaia
itz neurtuetako,
ez da lan egokia
nere usterako,
eriotzean dagon
gizonarentzako.

— 11 —

Milla eratakoak
naiz sortu mundura,
eriotzari danok
diogu ardura.
Neri sarritan auxe,
datorkit burura,
Txabolategik zuan
espiritu ura.

— 12 —

Bukatzer a nioja
asitako lana,
sentimentuak bultza
ta egin dedana.
Euskaldun izar eder
goxo arengana,
bertsolari bizi ta
bertsotan il zana.

URTE BERRIA ASI TA IRABAZIAK ASI

Asi dezakesu udur onez, 1976 garren urtea. Sar zaitez,
DIRUA ESKUAN...! izango dezun BI MILLOI
pezetako zozketan.

Eitzazu diru-sartzeak oi bezela, ametsak egi biur
ditzake txartelak.

Urte-asiera polita, noski!

5 SARI

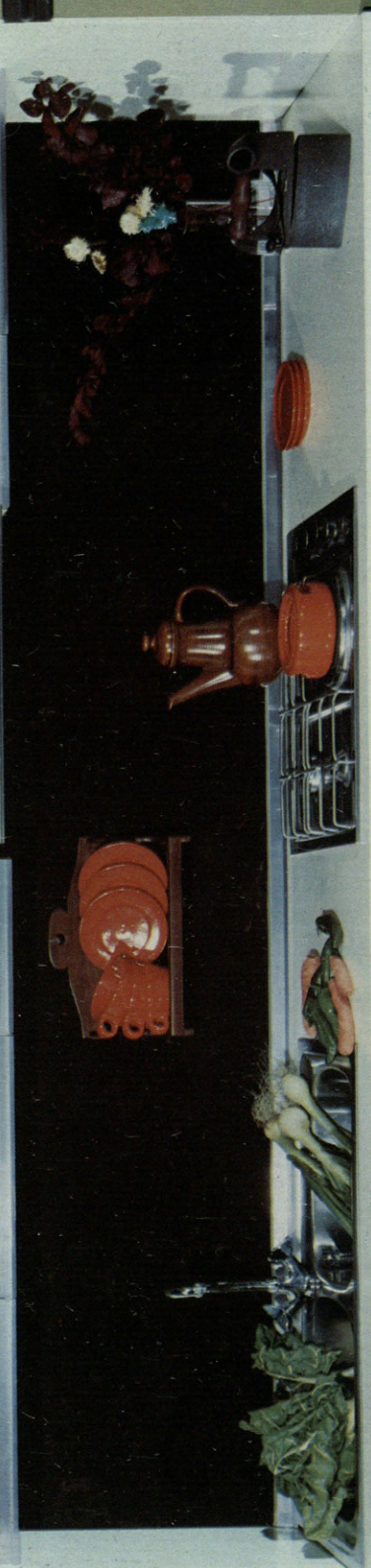
400.000 pezetakoa bakoitza

Autorizado por el B. E. en 5-1-76

Donosti-Currerki Kutxa

Yarey

Herriarekin. Herriarentzat.

Caja Laboral.

CAJA LABORAL POPULAR
LĀN KĪDE ĀVRREZKĪĀ